

Μετάφρ. Πάλλη σελ. 18.

Τί τρέχει, ὁρέ; Στάσον, ὁρέ, νὰ δῶ. Ὁρέ, τί κάθεστε; Μωρὲ τί, σὶά τραγούδια μου τὸ ρήξατε; Ἐδῶ δὲν ἔχει Βάγκους, νταβούλια ἔδῶ δὲν ἔχει καὶ ζουρνᾶ καὶ ντέφια! Πῶς πᾶνε, λέω ἐγὼ, μέσ' στὴ σπηλιὰ τ' ἀρνιά μου τὰ μικρούλια; Τρέχουνε τώρα μὲ τίς μάννες καὶ βυζαίνουνε; Μὰ ἀρμέξατε τίς προβατίνες πρῶτα καὶ γιομίσσατε τὰ τυροβόλια τὰ πλεχτά; Τί λέτε, ὁρέ; πῶς δὲ μιλάτε, ὁρέ; Στυλιάρη πού σᾶς λείπει! (Παίζει τὸ ρόπαλό του). Βρὲ, τί τηράτε χάμου; Ἀπάνου τὰ κεφάλια, τὸν ἀνήφορο!

Ἐδῶ ταιριάζουν ὅσα ἔχει γράψει ἄλλοτε ὁ ἴδιος ὁ Πάλλης· «Ὅτα διαβάζεις τὸ πρωτότυπο, σοῦ παρασταίνει ὁ νοῦ σου μιὰ εἰκόνα. Ἀπ'τὴ τὴν εἰκόνα πρέπει νὰ δώσει τὸ μετάφρασμα». Ἐγὼ τὸ πῆγα ἀνάποδα, μὰ τὸ ἴδιο κάνει· διάβασα πρῶτα τὴ μετάφραση, σκημάτισα μιὰ εἰκόνα στὸ μυαλό μου, καὶ τὴν εἰκόνα αὐτὴ τὴν εἶδα ἴδια καὶ ἀπαρχάλαχτη ὅτα διάβασα ὕστερα καὶ τὸ πρωτότυπο. Τὸ ἴδιο ἔκανα διαβάζοντας καὶ τὸ μεθῆσι τοῦ Κύκλωπα. Ὁ Εὐριπίδης λέει·

ἄλλος Γανυμήδην τόνδ' ἔχων ἀναπαύομαι
κἄλλιστα νῆ τὰς Χάριτας· ἦδομαι δὲ πως
τοῖς παιδιοῖσι μᾶλλον ἢ τοῖς θῆλεσιν

μὰ ὁ Πάλλης μὲ τέχνη θαυμαστὴ κρατιέται στὴ λίγο ἀταίριαστη, γιὰ τίς μέρες μας, αὐτὴ κατηφοριὰ, πού ἓνας πρωτόπειρος θὰ κατρακυλοῦσε καὶ θάσπαζε τὰ μούτρα του, καὶ βάζει στὸ στόμα τοῦ μεθηνόμου Κύκλωπα αὐτὰ τὰ λόγια·

«Ἐγὼ ἔχω ἐδῶ τὴν Ἀφροδίτη, τί γυρῶ βέβαια Χάρες;... Μὴ φεύγεις, Ἀφροδίτη... στάσον, Ἀφροδιτούλα... πού μου πήγες, Ἀφουριδοτάκι μου;»

Ἐνας πρωτόπειρος, ἀλήθεια, θὰ κατρακυλοῦσε σ' αὐτὴ τὴν κατηφοριὰ, μὰ ὁ Πάλλης ἐκρατήθηκε γερὰ καὶ παληκαρίσια καὶ ἄφισε νὰ κατρακυλήσουνε στὸ γκρεμὸ οἱ πέντε κατωπινόι στίχοι πού δὲ στέκονται πιὰ, μιὰ καὶ φεύγει ὁ Γανυμήδης ἀπὸ τὴ μέση. Ὁ «Κύκλωψ» παίρνει, πάνου στὸ μεθῆσι του, τὸ Σιληνὸ γιὰ Γανυμήδη, ὁ «Κύκλωπας» τὸν παίρνει γι' Ἀφροδίτη, καὶ ἔτσι ὅλα πᾶνε μιὰ χαρά. Θαρρῶ καὶ χρειάστηκε κάπια ξεχωριστὴ μαστοριά

γιὰ νὰ βολευτεῖ τόσο περίφημα τὸ πρᾶμα.

Ὅσο γιὰ τὰ Χορικά, ἡ καλύτερη κρίση θάναί, θαρρῶ, νὰ ξανατυπώσω ἐδῶ τὸ πρῶτο Χορικὸ, πού τυπώθηκε δυὸ φορές ἴσαμε τώρα στὸ «Νουμᾶ», μὰ πού καὶ χίλιες δυὸ φορές νὰ τυπωθεῖ πάντα μὲ εὐχαρίστηση θὰ διαβάζεται.

Ποῦ μου τρέχετε, ἀφέντρες μου,
πού μου πᾶτε, κοκκίνες,
κάτου ἐκεῖ στοὺς γκρεμούς;
Ἐδῶ ἔχει στρουγγα ἀπάνεμη,
ἐδῶ χλωρὸ χορτάρι,
ἐδῶ νεράκια κρούσταλλο
π' ἀπ' ὀρθοβράχια σιάζουν.
Ἀκούτε μὲ τί χάρη
τ' ἀρνάκια σας βελάζουν;

Ἰστ! Ἐκεῖ μὴν πᾶς
Ἰστ! στὴ δροσερὴ πλαγιά!
Πέτρα, ὁρέ, θὰ φᾶς!
Πρόγγα, ὁρέ κριάρι,
τοῦ κοπαδιοῦ μπροστάρη,
πρόγγα, νᾶχεις γιὰ.

Λύστε, ἀνοίξτε τίς ρῶγες σας·
τὰ προσημένα μαστάρια
λαχταράει πᾶσα ἀρνί.
Εἶναι μικρὰ τὰ κούτσικα,
μικρούλια πού πεινᾶνε·
ἀχάιδεφτα ἀπ' τὴ χαραβγῇ,
αἰτίδια ὡς τὸ βράδυ,
τίς μάννες καρτεροῦνε
ἀπ' τὸ παχύ λειβάδι.

Ἰστ! Ἐκεῖ μὴν πᾶς
Ἰστ! στὴ δροσερὴ πλαγιά!
Πέτρα, ὁρέ, θὰ φᾶς.
Πρόγγα, ὁρέ κριάρι,
τοῦ κοπαδιοῦ μπροστάρη,
πρόγγα νᾶχεις γιὰ.

Ἀχ πάει τὸ χαροκόλι!
Αὐτοπλέξουδης Βάγκας δὲ χορεύει σειρά.
Πᾶν τούμπανα, πᾶν κρότοι
σ' ἀσημένια τριγύρω νερά.
Σταλιὲς κρασοῦ ξανθοῦλες,
Ἀφροδίτης κνήγι σ' ἀνθισμένη πλαγιά,
ἔχετε γιὰ! Νυφοῦλες
λεφναστράγαλες, ἔχετε γιὰ.
Ὡ Βάγκο, ὦ βλάμη ἀγαπημένε,

τὰ χρυσόκλωνα μαλλιά
πού τάνεμιζεις, πού, καημένε,
δίχως γέλια καὶ φιλιὰ;
Τὸν πιστό σου ἔλα γλύτωσε βλάμη,
πού μὲ τράγου προβιά
Κύκλωπα ἄγριο δουλέβει,
πού τὸ δάκρυ τοῦ χύνει ποτάμι
κι ἄχ! τὰ γέλια ποθεῖ καὶ ἀναδέβει
μὲ καημένη καρδιά.

Θυμάμαι, ὅταν πρωτοτυπώθηκε τὸ ἀθάνατο αὐτὸ τραγούδι στὸ «Νουμᾶ», σὶά Ὁρεσσειακὰ, πόσο μᾶς ἔρεσε καὶ πόσο μᾶς ἐνθουσίασε ὅλους. Ἀπόξω τὸ μάθαμε καὶ τὸ συχνολέγαμε καὶ μάλιστα τοὺς τελευταίους στίχους τοῦ πού εἶχε βρεῖ τρόπο ὁ Πάλλης νὰ χώσει σ' αὐτοὺς τὸ μπάρμπα-Μιστριώτη, πού καὶ τώρα, πού τύπωσε τὸν «Κύκλωπα» σὲ βιβλίο, δὲν τὸν ἔχασε, μὰ χάρισε στὸν Κύκλωπα «ἀμορφικὰ Μιστριώτικη» καθὼς ἔκανε καὶ τὸν Σιληνὸ «γέρο κασιόδακι» (ἔτσι τὸν λέει τὸ Χιτζηδάκη, ὁ Πάλλης) καὶ μικρούλην.

Τὸν πιστό σου ἔλα σῶσε στρατιώτη
πού μὲ τράγου προβιά
δουλὸς εἶναι σκαπάνα Μιστριώτη,
καὶ τὴ μύτη βουλώνει
μὴ τὸν πνίξει ἡ φοιχτὴ μυρουδιά
π' ὅλο γύρω φλομώνει.

Κι ὅσοι δὲν εὐτύχησαν ἀκόμα νὰ διαβάσουν τὸν «Κύκλωπα», πιστεύω νὰ κατὰλαβαν τὴν ἀξία του, ὅχι ἀπὸ τ' ἀδύναμα λόγια μου, μὰ ἀπὸ τὰ κομμάτια τοῦ ἴδιου τοῦ «Κύκλωπα» πού δημοσίεψα. Τὴ φιλολογικὴ ἀξία του, εἶπαμε, θὰ μᾶς τὴν πεῖ ὁ Παλαμᾶς μιὰ μέρα· καὶ περιμένουμε. Κ' ἔπειτα τὸ κατὸ κατὸ, ὁ Πάλλης δὲ γράφει γιὰ νὰ κρίνεται· γράφει γιὰ νὰ διδάσκει· καὶ καλὸτυχὸς ἐκεῖνος πού ἀντὶς νὰ χάνει τὴν ὥρα του νὰ βρεῖ σὲ ποῖο μέρος πέφτει ὁ Πάλλης ὅξω καὶ ποῖο μέρος τὸ ἀποδώνει πίστὰ, σκύβει μ' εὐλάβεια πάνου στὰ ἔργα του καὶ κοιτάζει νὰ ὠφεληθεῖ καὶ αὐτὸς λιγούλακι ἀπὸ τὴ φωτεινότητα δουλιὰ του.

Τὸ ξέρω πῶς μερικοὶ θὰ στραβομουτσουναίνουν μ' αὐτὰ πού γράφω, μὰ δὲ μὲ νοιάζει καθόλου. Ὁ Πάλλης τὸ ξέρε πολὺ καλά πῶς δὲν τὰ πολυκαταφέρνω στὶς κολακειές· τὸ ξέρω καὶ ἐγὼ πολὺ καλά πῶς δὲν παίρνει καὶ λόγου του ἀπὸ κολακειές· τὸ ξέρω ἀκόμα καὶ τί θὰ μού γράψει ἂν τοῦ ἀρίσει τὸ

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΟΙ ΓΛΑΥΡΟΙ

Τοῦ Ἑφραιώτη

«Ἡ Ζάχενα περπατεῖ πάντα καμαρωτὴ, τὴν ξέρουμε πόσο ψυροπερήφανη εἶναι. Μὰ τώρα, πού κάνει μπάνια μὲ τὸ Λενιὼ—νὰ καὶ νὰ καὶ αὐτὸ κουνιέται ὅταν περπατεῖ—δὲν ἀγγίζει τὴ γῆ. Λένε πῶς εἶναι αὐτὸ τὸ μορφώτερο κορίτσι τοῦ χωριοῦ. Μπορεῖ, δὲν ἔλεγε ὅχι... Μὰ, εἶδες, ἤθελαν καὶ μπάνια. Σήμερα ὅτι τράβηξε ὁ Ζάχος ὅξω τὸ καίκι του ἀπ' τὴν πολλὴ δουλειὰ. Αὐτὲς ἤθελαν νὰ φᾶνε τὰ δουλεμένα».

«Νὰ καὶ ὁ Καμένος, ὁ ἀρχαῖος καὶ βρώμιος, τῆς πάει τῆς Ζάχενας φάρια χωρὶς νὰ τοῦ γυρέψει, νὰ τοὺς καλοπάρει. Δὲς πῶς τὸ κοιτάζει τὸ Λενιὼ. Κάποτε, λένε, τοῦχε στείλει γράμμα καὶ λουλούδια. Μωρὲ πρόσωπο».

Κι αὐτὸς τώρα θὰ περίμενε νὰ βρεῖ καίκι. Ὁ Ζάχος τὸν εἶχε ναύτη καὶ τὸν ἐδίωξε τραβώντας. Γιατὶ νὰ μὴν καθίσει καὶ αὐτὸς στὸ λιμάνι νὰ κάνει

μπάνια; Ἄν ἦταν κείνη Ζάχενα ἦταν καὶ αὐτὸς Σύρμος. Νὰ ἰδεῖς πού καὶ αὐτὲς τίς μέρες ὁ Καμένος θὰ ψάρευε (σύντροφος μὲ ψαροκάϊκο ἦταν) ἕνα γύρω καὶ ὅλο καὶ μπροστὰ στῆς Ζάχενας τὸ καλύβι θὰ συργιάνιζε. Τὸ περισσότερο γι' αὐτὸ θὰ ἔμενε.

Παράγγειλε στὸ χωριὸ ρούχα νὰ τοῦ στείλουν καὶ ὅ,τι εἶχε τὰ πήγε μὲς τὸ καράβι τοῦ Φῶτη, πούν' ἐκεῖ ἀραγμένο ἀπὸ καιρὸ.

Μὲ λαχτάρα εἶχε ξαντικρύσει τὸ βράχο τοῦ χωριοῦ του ἀπὸ μακρυνὸ ταξίδι. Καὶ τώρα πού βασιλεύει ὁ ἥλιος ζουγραφίζοντα τίς ράχες καὶ τίς ρεματιές τοῦ γιγαντοῦ τους μὲ χρυσὸ φῶς καὶ ἴσχιον νύχτιον, θυμῶνταν μὲ λύπη κείνο τὸ δρόμο τῶν πηγαδιῶν, πού θὰ περνοῦσε ξεμανίκοτος μὲ χυτὰ μαλλιά καὶ ἀγνώριστος καὶ ποθητὸς ἀπ' τὸ ταξίδι. Θὰ ἔκλεφε καὶ καμμιὰ ματιά ζαφειρένια γέροντας πᾶνω στὰ κλαδιὰ τοῦ δρόμου, νὰ περάσουν δίπλα ἀρχαῖες οἱ κόρες. Εἶχε βαριστηθεῖ τόσον καιρὸ μὲ τὰ κουπιὰ, μὰ τί ἄλλο νὰ κάνει; πῆρε τὴ βάρκα τοῦ καραβιοῦ καὶ συργιάνιζε· τραβοῦσε κάμποσο καταπάνω στὰ παραλυμένα, γιὰτὶ ὁ μπάτης εἶχε πέσει, κύματα πού ὕστερα σπρωγτὰ τὸν ἔφερναν μὲς τὸ λιμάνι. Πᾶλε τράβηξεν ἐπάνω στοὺς κάβους μακρυὰ τραβιόμενος ἀπὸ μακρινὲς φωνὲς φαράδων στοὺς ἔρημους γιालούς, ἔδεσε τὴ βάρκα σ' ἕνα βράχο καὶ

τὰ χέρια ἐμπλέξε γύρω στὸ γόνατο, ἐκεῖ πού τὸ κύμα κουνάει τὴ βάρκα πρῶμα-πλῶρη, ὥσπου βγῆκε τὸ φεγγάρι.

Ὅταν βγῆκε τὸ φεγγάρι ἀμόλησε τὴ βάρκα, τὴν ἐσπρωξε τὸ νυχτόμασκα ἀλαφρὰ. Ἐδεσε τὴν παρούμα στὸ καράβι καὶ ἀνέθηκε τὴν ἀνεμόσκαλα σὰ φάντασμα—στὴν ἴδια μεριά, εἶχ' ἀκούσει, ἦταν ἀραγμένο πάλε ἕνα καράβι, πού τὸ ἀνέβηκαν τὰ φαντάσματα, γιὰ νὰ πάρουν τὴ μιλιὰ τοῦ ναύτη, πού τὸ φύλαγε ὅσο ἀργὰ καὶ ἂν πάτησε, ὅμως φώναζε τὸ κοιμώμενο νυχτόπουλο τοῦ καραβιοῦ. Πῆγε καὶ ὕστερα καὶ αὐτὸς.

Μιὰ ἔννοια τὸν ξύπνησε πρῶτ', ἐνῶ ἔρχιτε κιόλα νὰ περπατεῖ βαριά στὴν κοδιέρτα ὁ μουτσός. Ἦλιος δὲν ἔχει χτυπήσει ἀκόμα στὴ θάλασσα. Ἀντίκρυα στοὺς βράχους, νὰ τὰ σεντόνια, ξεντύνονται ἡ Ζάχενα μὲ τὸ Λενιὼ. Ἀργὰ ἀπ' τὰ μαγαζεῖα δῶθε ἔρχεται μιὰ βάρκα καθρεφτιζόμενη στὸ γιάλο. Ὁ Καμένος μόνος του στὴν πλῶρη ὀρθὸς καὶ ἀβαρᾶρει μὲ τὸ κοντάρι τοῦ γάντζου. Φαίνεται, δὲν πῆγαν γιὰ ψάρια, τ' εἶχε φεγγάρι ἀπόψε. Κάποτε τραβᾶει τὸ γάντζο, τάχα γιὰ χταποδὶ νὰ βγάλει, μὰ τὸν βγαίνει πάντοτε ἀπάνω ξερὸν ὡς τόσο προχωρεῖ. Καὶ τὸ Λενιὼ κρεμάστηκε ἀπ' τὸ βράχο μ' ἕνα πουκάμισο, τὰ πόδια τῆς λάμπουν πᾶνω ἀπ' τὸ γόνα, καὶ

ἔρθῃ μου, θὰ μὲ γράψῃ ξερά· «Καλὰ τὰ εἶπες γιὰ τὸν Πάλλη». «Ὁ ἄνθρωπος δὲν κατάφερες νὰ πείσῃς γιὰ τὸν Πάλλη». Γιατί ὅτι κι ἂν τοῦ γράψῃς, θὰν τὸ διαβάσῃ πάντα σὰ νᾶναι γραμμένο γιὰ ξένον καὶ θὰ κοιτάξῃ μοναχὰ νὰ δεῖ ἂν εἶναι γραμμένο καλὰ κι ἂν ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπο. Γιὰ τὸν ἑαυτό του τίποτα. Ὅλη τὴ δουλιὰ του τὴν εἶχε ἀφιερωμένη στὸν Ἀγῶνα, κ' εἶναι τέτλια ἡ δουλιὰ του ποὺ ὅσο ἀπλώνεται μ' αὐτὴ ὁ Ἀγῶνας τόσο πυργώνεται καὶ τὸ δικό του τῶνομα. Ἡ Ἰλιάδα, τὸ Βαγγέλιο, ὁ Θουκυδίδης κι ὁ Κύνκλας εἶναι τίς-σερεις γερὲς κολῶνες ποὺ μπήκανε στὸ Ναὸ τῆς Ἰδέας, μὰ καὶ τίς-σερεις χρυσὲς σμίλες ποὺ σκαλί-σανε τῶνομά του στὴν πλάκα τῆς Ἀθανασίας.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ. Μία παρατηρησοῦλ' ἀκόμα· ὅσοι ξαφνιστοῦν με τοὺς «ἀπαλλαγέντες», τίς «ρητορικές Βουλῆς», τὸν «καλαματιανὸν» τὸ «ἀνδρόνι τῆς Πλάκας» τὰ «τσαρούχια» τίς «Χατζηδακίους» (=ψευτιές), τοὺς «ρουσφετὰ-δες», τὰ «Ἀμῆν», καὶ ἄλλα τὰ συγκαίριστα ποῦχει σκορπισμένα μετὰ τέση τέχνη καὶ τόσο δικαιολογημένα ὥς κ' ἐκεῖ στή μετάφραση, θὰ ξαφνιστοῦν ἀκόμα περισσότερο, μπορεῖ καὶ νὰ χτυπήσουν τὸ κεφάλι τοὺς στὸν τοῖχο, ὅταν ἀκούσουν τὰ Σατυρόπουλα νὰ τραγουδοῦν τὸν ἐθνικὸ ὕμνο «Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη...» τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ Δυσσέας χώνει τὸ πυρωμένο παλοῦσι στὸ μάτι τοῦ Κύνκλα. Θαρρῶ πὼς αὐτὸ μπορεῖ νὰν τὸ δικαιολογήσῃ κανεὶς κ' ἔτσι ἀφοῦ ὁ Σιληνὸς παρουσιάζεται σὰ Χατζηδάκης κι ὁ Κύνκλας σὰ Μιστριώτης, ἡ μετάφραση ἔρχεται περισσότερο σιμά μας καὶ νύνεται κάπιο μαγνᾶδι συμβολισμοῦ· ὅσα λοιπὸν ξεκατώνεται ὁ Κύνκλας, πᾶει νὰ πει πὼς βγαίνει ἀπὸ τὴ μέση κι ὁ Λογιωτατισμὸς· καὶ τότε στ' ἀλήθεια ταιριάζει νὰκουστεῖ κι ὁ Ἑθνικὸς Ὑμνος, ἀφοῦ τότες ἀποχτοῦμε τὴν ἀληθινὰ μας Λευτεριά.

Δ. Τ.

ΑΙΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΣΑΛΟΝΙΟΥ

ΖΗΛΕΙΑ

Κοντόβραδο καλοκαιριοῦ καὶ βγήκανε στὸ μπαλκόνι τ' ἀρχοντικοῦ σπιτιοῦ νὰ τὰ ποῦνε. Δυὸ τύποι ἀντίθετοι, ἡ μιὰ ξανθὴ κ' ἡ ἄλλη καστανή, ἡ μιὰ μετὰ τὴ ματιὰ ἡσυχῇ καὶ γλυκεῖα, ἡ ἄλλη μετὰ τὴ μάτια ἀνήσυχτα, διαβολομένη. Ὅπως ἦσαν ἀκουμπισμένες στὰ κάγκελα τοῦ μπαλκονιοῦ μετὰ τὰ κεφάλια

πέφτει στὴ θάλασσα. Τραβάει ἀνοιχτά, ἡ βάρκα, ποὺ βλέπει, δὼ τὴν ἀποδιρίζει. Ὁ Καμένος τὸ κατάλαβε καὶ στάθηκε· κάνει πὼς μαζώνει τὰ σκοινιά μετὰ τὴ βάρκα, δίνει, βλαστημάει τάχα κοιτάζοντα χαμπηλά πάντα ἐκεῖ. Ἡ μάνα τῆς τὴ φώναζε ποὺ πᾶει βαθιά. Αὐτὸς βάνει τὰ κουπιὰ, δίνει τοὺς στρόπους καὶ τραβάει ἀγάλια ἀγάλια. Στους βράχους ἀπάνω, στὸ μικρὸ καλῶδι, ἀνοιξε ἡ πόρτα καὶ βγήκεν ὁ Γιάννης, ἕνα πλουσιόπαιδο, ποὺ κάνει μπάνια κι αὐτὸς. Μισοντυμένος πλένεται καὶ φτιάχνει τὰ μαλλιά του. Τὸ Λενιὸ γύρισε καὶ κολυμπᾷ ὁλομπρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἀπάνω στὸν ἥλιο, ποὺ χύθηκε ἀπ' τὸ βουνό. Ὁ Καμένος κοιτάζει μιὰ αὐτὸν, μιὰ κεῖνη μετὰ κακὸτροπο βλέμμα.

— Ἐ Καμένε, τ' ἀφάνισες τὰ χταπόδια γλέπω, πετάχτηκε ὁ Σύρμος.

— Ἀφῆσες ἐσὺ νὰ βγάλω κ' ἐγὼ κανένα;

— Τί νὰ σοῦ κάνω κ' ἐγὼ. Δὲ σοῦ φταίνει τὰ χταπόδια, ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ τὰ βγάλεις.

— Ὁχ ἀδερφέ καὶ σύ.

— Εὐλο ποὺ θέλεις, λέω γώ!

Ὁξω βγήκε σὲ λίγο ὁ Σύρμος. Βρῆκε τὸ Ζάχο. Περνοῦσε τοῦτος δίχως ὄρεξη νὰ τοῦ μιλήσῃ. Θαρροῦσεν ἴσως πὼς θὰ τοῦ βαστοῦσε κάκια, γιατί τὸν ἀφῆσεν ἀπ' τὸ καίκι. Μὰ ὁ Σύρμος τὸν ρώτησε μὴν

για τοὺς κοντά, ποὺ τὸ χρῶμα τῶν μαλλιῶν τῆς μιᾶς εἶδνε περισσότερὴ ζωηράδα στὸ χρῶμα τῶν μαλλιῶν τῆς ἄλλης, φαινόταν μιὰ εἰκόνα, ποὺ παρᾶ-σταينه τὴν ἀντίθεση.

— «Τί κρίμα, εἶπε ξάφνου ἡ ξανθὴ, ποὺ δὲν ἤρθεσ χτὲς τ' ἀπόγιομα στὸ τέννις! περάσαμε τόσο καλὰ, κόσμος περισσότερος ἀπὸ τίς ἄλλες φορές, ἡ συντροφιά μας ὅλη καὶ παραπάνου ἡ Ἀσπασία, πολὺ χαριτωμένη, μ' ἕνα κκινούριο φόρεμα, ποὺ τῶφτειάζε ἐπίτηδες γιὰ τὸ τέννις καὶ τὸ ποδήλατο»!

— Ὁ μοναχὸς λόγος, ποὺ μὲ κάνει νὰ χαίρουμαι, ποὺ δὲν ἤρθε. Ξέρεις, πὼς γιὰ τὴν Ἀσπασία δὲν ἔχω τὸ δικό σου θαυμασμό· σὺ βλέπεις τὴν ἐπιφάνεια καὶ γὼ τὸ βάθος. Γιὰ τοῦτο δὲν τὴν πολυγουςτάρω».

— «Δὲν ἔχεις δίκιο, γιατί ἐξὸν ἀπὸ τίς φυσικὲς χάρες τῆς εἶναι καὶ πολὺ καλὴ, πολὺ γλυκεῖα, πολὺ περιποιητικιά. Ἐχει λαμπρὰ αἰσθήματα αὐτὴ ἡ νέα».

— «Πόσο ἀλαφριά σκέφτεσαι! Μ' αὐτὸν τὸν ἀέρα Παναγιῆς, ποὺ κατάρθωσε νὰ δανειστῇ γιὰ ὅταν, ὑποθέτω, βρίσκεται στὸν κόσμον, κατορθώνει καὶ σὰς κουτιάει ὅλες. Εἶναι πολὺ ἐξυπνη, γιατί ξέρε καὶ σὰς παίζει. Νὰ μιὰ τῆς κατρεγαριά, σὰς ἐπείσει ὅλους μετὰ τὸν τρόπο ποὺ ντύνεται, πὼς δὲν ἔχει διόλου κοκεταρία κ' ἔτσι ὅλοι τὸ πιστεύετε καὶ λέτε πάντα, πὼς εἶναι ἡ μοναχὴ νιά, ποὺ ντύνεται ἀπλά. Κι' ὅμως στὴν κοκεταρία ἴσα-ἴσα ξεπερνᾷ ὅλες μας. Ξέρε, γιατί ἔχει κάμει μελέτη καὶ μελέτη ἀληθινὴ, πὼς μοναχὰ τὸ σεμνὸν ταιριάζει στή μορφὴ καὶ τὸ κορμὶ τῆς, γι' αὐτὸ εἶναι κι' ἀπλή. Μὰ πὲς μου, ἐφόρεσε ποτὲ κάτι, ποὺ νὰ μὴν τῆς πηγαί-νη; Ὅλες μπορεῖ νὰ γελαστοῦμε σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ἡ Ἀσπασία δὲ γελιέται ποτέ. Αὐτὸ δὲν εἶναι κοκεταρία»;

— «Καὶ τὸ λὲς ἐλάττωμα νὰ τῆς ἀρέσῃ νᾶναι καλοντυμένη»;

— «Ὁχι, καθόλου, τὸ ἐναντίον μάλιστα, ἀλλὰ με φουρκίζει, ποὺ ὁ κόσμος τὴ λιβανίζει, χωρὶς νὰ βλέπει τὴν ἀλήθεια καὶ ποὺ αὐτὴ δέχεται τὰ λιβάνια του μετὰ τὴν ἴδια σεμνότη, ποὺ ποτὲ δὲν τὴν ἀφήνει, γιατί ξέρε— τὸ σπούδαξε κι' αὐτὸ— πὼς τῆς δίνει μεγαλῆτερη χάρη, ὅπως μιὰ ἄλλη γελᾷ, γιὰ νὰ δείχνῃ τὰ δόντια τῆς, ὅταν εἶναι ὁμορφα, κι' ὅταν τὸ χέρι τῆς εἶναι ἀριστουργηματάκι, προσπαθεῖ ν' ἀποφεύγῃ τὸ γάντι καὶ λέει, πὼς τὴν στενοχωρεῖ. Ποιὸς μπορεῖ νὰ νοιώσῃ ποτὲ τὴ γυναῖκα;

ἔχοντας τί ἄλλο νὰ τοῦ πει,

— Τί χαμπάρια καπετάνιο; κάτω κάθου;

— Ὁχι, στὸ χωριό, στὴν πεθερά μου, εἶπε καὶ τραβήξε.

Κεῖ ποὺ καθόνταν τὴ νύχτα οἱ δυὸ τους στὸ φεγγάρι ρώτησε τὸ μοῦτσο.

— Μὴν εἶδες ἀπόψε τὸ Ζάχο;

— Τοῦ Καμένου τὸν πεθερό; κεῖνος πᾶει στὸ χωριὸ ὅρα τοῦ σπερινοῦ. Γιατί; πὼς ρωτᾷς;

— Τίποτε, ἴσως καὶ φύγει. Μπορεῖ νὰ μὲ πῶρε συντροφο πάλι.

Τὴν ἄλλη βραδαῖα τὰ σούρουπα πέρασε ἀπ' τὸ καλῶδι μπροστὰ καὶ τίς καλησπέρισε· καθόνταν κι ἄλλες γυναῖκες καὶ κουβέντιαζαν. Ἀργοῦσε τὸ φεγγάρι νὰ βγεῖ. Μιὰ μπρατσέλα στὸ σκότος ἐρχότανε μετὰ τὸ κουπιὰ, μὲλις ξεχώριζε. Ἦρθε κι ἀράξε σιμά στὸ καράβι, οἱ ναῦτες μ' ἕνα φανάρι μπήκαν. Στὴ βάρκα καὶ βγήκαν ἔξω, τὰ κουπιὰ πιτσίλιζαν στὴ θάλασσα. Πάλι ὕστερα σιωπὴ ἀπλώθηκε. Κι ἔξαφνα χύθηκε στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ ἕνα μυστικὸ φῶς, μιὰ λουρίδα, ποὺ κατεβαίνει ἀργά. Φώτισε τὴ στοι-χιωμένη μονοιά, στὴ μέση τοῦ δρόμου γιὰ τὸ χωριὸ καὶ τὸν πύργο τῶν Ἀρβανίων, ποὺ βρίσκεται ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς Τουρκίας. Κ' ἡ θάλασσα μέσα κατὰ τὰ βουνὰ ἐφείξε.

— «Μὰ γιατί τῆς ἔχεις τόση κακία; Ἐγὼ τὴ βρίσκω πολὺ ἀξιαγάπητη».

— «Καὶ γὼ γι' αὐτὸ δὲν τὴν χωνεύω. Σεῖς μὲ κάνετε ἔτσι· ὅλο μοῦ κοπανᾶτε τίς χάρες, τὴ γλυκάδα, τὴν ὁμορφιά, τὴν κκλωσύνη τῆς καὶ μὲ κάνετε θερίο».

— «Μ' αὐτὸ λέγεται ζήλεια. Δὲν ἔχεις τίποτα νὰ τῆς κατηγορήσῃς κι' ὅσα λὲς μοναχὰ μιὰ ὑπόθεσι δική σου εἶναι, τίποτα πραγματικόν».

— «Τὸ θέλεις ζήλεια; Λοιπὸν, νὰ τὴ ζηλεύω. Σὲ σένα τὸ λέω, γιατί εἶσαι ἡ καλῆτερη φιληνάδα μου καὶ μπορῶ νὰ σοῦ πῶ τί ἔχω μέσα μου. Τὴ ζηλεύω, τὴ ζηλεύω πολὺ. Ὅταν τὴ βλέπω νὰ μπαί-νη στὰ σαλόνια ἀπλοντυμένη μετὰ τὸ κοκκινάδι, ποὺ χρωματίζει τὰ μάγουλά τῆς, καὶ τὸ κατέβασμα τῶν ματιῶν, ποὺ τῆς δίνει τόση χάρη, στενοχωριέμαι. Ὅταν ἔρχεται κοντὰ μου νὰ μοῦ μιλήσῃ μετὰ τὴ γλυκάδα τῆς φωνῆς καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων, μὲ κάνει νὰ ὑποφέρω, κ' εἶναι κάτι, ποὺ μὲ πεθαίνει, νὰ τὴ βλέπω περὶ τρογυρισμένη ἀπ' ὅλες μας ἀπὸ τοὺς καλῆτερους νέους. Χαραχτήρισε το ὅπως θέλεις, μὰ πιστεύω, πὼς εἶναι μιὰ ὑποκρίτρα καὶ τίποτες ἄλλο, ποὺ ἂν ξάφνου ἀρχίσῃ ὁ κόσμος νὰ ἐπαινᾷ μιὰν ἄλ-λην περισσότερο ἀπὸ κείνην, θὰ δείξῃ ἀμέσως τὴ λύπη τῆς, ποὺ εἶναι ἡ κακία. Τώρα τὸ νοιώθω, κείνη καὶ μοναχὰ κείνη, γι' αὐτὸ δὲ βγαίνει κι' ἀπὸ τὸ ρόλο τῆς, ποὺ τὴ συμφέρει νὰ παίζει».

— «Νᾶξερεις τί ἐντύπωση μοῦ κάνεις νὰ σ' ἀκούω νὰ μιλήσῃς ἔτσι· ἕνα μοναχὰ σὲ δικαιολογεῖ λιγάκι, ἡ διαγωγή τοῦ Νίκου, ἀλλὰ καὶ δῶ πάλι δὲ φταίει αὐτὴ. Κεῖνος ἀπ' ὅτου τὴν γνώρισε, ἀρχίνη-σε νὰ τῆς κάμῃ κόρτε».

— «Ἐνῶ πρὶν φαινόταν, πὼς ἀγαποῦσε μένα, τέλειωσε το. Ἀς εἶναι ὅμως, ἐγὼ τὴν ἀντιπαθούσα ἀπὸ πρῶτα, σὰν νᾶχα τὸ προαίσθημα, πὼς ἐξ αἰτίας τῆς θὰ ὑπόφερνε ἡ καρδιά κ' ἡ φιλοτιμία μου. Ἡ κόρτε τοῦ Νίκου ἔδωσε μεγαλύτερη δύναμη στὴν ἀντιπάθειά μου, δὲ μοῦ τὴ γέννησε. Καὶ ποιὸς σοῦ λέει μ' αὐτὸ τὸ Καλογρήστικο ὕφος τῆς, δὲν ἔκαμε ὅτι μπόρεσε γιὰ νὰ μοῦ τὸν ἀρπάξῃ; Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ ἀπὸ τὰ σιγανὰ ποτάμια»!

— «Πόσο ἀδίκη εἶσαι! Πόσο τὸ πάθος σου σὲ κάνει νὰ βλέπῃς ἀλλοιωτικά τὰ ἰσχύματα! Ἡ Ἀσπασία εἶναι ἀνίκανη νὰ παίζει τέτοιες κωμωδίες. Ἄν μποροῦσε νὰ τὴν γνωρίσῃς κατὰθῃς!»

— «Ἐχω τὴν ἰδέα, πὼς μοναχὰ ψέμα εἶναι τὸ βάθος τῆς, ψέμα μετὰ τὴν προσωπίδα τῆς ἀλήθειας,

Κάθονταν καὶ συλλογίζονταν. Ἡ μάνα τοῦ παραγγέιλε ἀπόψε νὰ πᾶει στὸ χωριό, γιὰ νὰ τοῦ δώσει ρούχα, ἀλλιῶς ἂς πᾶει νὰ βρεῖ καμιὰ πεθερά.

Ἄν δὲν τῶστελνε κι αὔριο, θὰ πήγαινε τὴν ἄλ-λη μέρα.

Πρόβαλε ἀπ' τὸ βουνὸ ἀπάνω τὸ φεγγάρι καὶ τότε ἔπεσε νὰ κοιμηθεῖ.

Κοιμήθηκε ὥσπου βγήκε ὁ ἥλιος. Τότε τὸν ξυπνοῦσε τὸ ναυτοῦπολο,

— Σήκω, κολυμπᾶνε γυναῖκες.

Ἐτριψε τὰ μάτια του, τὸν ἔδερνε τὸ ἀντήλιο στὰ μοῦτρα. Στους βράχους τὰ ρούχα εἶχαν σωρια-στεῖ καταγῆς κ' οἱ γυναῖκες καθόνταν ἀκόμα. Ἡ Ἑλένη μ' ἕνα πουκάμισο, ποὺ τὸ γεράνιο τοῦ ἀντα-μόνονταν ἀπαλὰ μετὰ τὴ γαλιστερὴ ἀσπράδα τοῦ κορμιοῦ τῆς. Ὁ λαϊμὸς τῆς ἐφεγγε. Καὶ γέροντας τὸ πλατὺ κεφάλι πὸτ' ἰδῶ, πῆγε καὶ θάμπωνε τὰ μάτια μετὰ σάσες ζωτικὲς κι ἀπλωνε τὴ μαγεία σὲ στεργιὰ καὶ πένταχο. Τὴν κοίταζαν στὰ μάτια οἱ γυναῖκες. Καὶ τότες ἔπεσε ἀλαφρὰ στὸ κύμα. Τὸ πουκάμισο στάθηκε φούσκες στὸν ἀφρὸ, ὕστερα ἔπε-σε· μόνο τὸ κεφάλι ξεχώριζε, ποὺ ἀντίφεγγε ἡ θά-λασσα.

Μιὰ ἄλλη γυναῖκα τραβήξε ἐμπρὸς κολυμπῶν-

ή πειδ σπουδασμένη κοκεταρία με την προσωπίδα της άρετης και της φρονιμάδας, ή πειδ τεχνοκρουμένη κακία με την προσωπίδα της καλωσύνης».

— «Κι' αν σου λέγε κάποιος, πως ο Νίκος τη ζήτησε και την παρακάλεσε μάλιστα να τον πάρη και που εκείνη, για να μην λυπηθής συ, άρνήθηκε, τί θ' έλεγες;

— «Δε θα το πίστευα. Να μη τον πάρη; μα τότε γιατί να τον έχη πάντα στο πλάι».

— «Βλέπεις λοιπόν, που δε τη γνωρίζεις καλά; Παρίμενε μια στιγμή». Μπήκε στην κάμερά της και γύρισε έπειτ' από ένα δευτερόλεπτο μ' ένα γράμμα.

— «Διάβασέ το ή ίδια».

Τ' άνοιξε με περιέργεια και διάβασε αυτό:

Άγαπητή μου,

Μη φοβάσαι καθόλου για την ήσυχία της φίλης σου. Είναι αλήθεια, που ο Νίκος με ζήτησε, αλλά προτού να ξέρω από σένα, που ή φίλη σου τον είχε αγαπήσει, το είχα μάθει, και γι' αυτό άρνήθηκα την πρότασή του μ' όλη την έχτιμηση και συμπάθεια που τρέφω για τον καλόν εκείνον νέο. Να συναινέσω σε γάμο, που θα λυπήσει έλλον, όσο μικρή κι' αν είναι ή λύπη αυτή, είναι ενάντιο στο χαρτήρι μου. Η χαρά χάνει περισσότερο από το μισό, όταν στον έλλον γεννάει μια λύπη. Αυτό όμως να μείνουν άναμεταξύ μας, έχω πεποίθηση στην κρίση σου και στη λεπτότητα της καρδιάς σου, για να μη μάθω τίποτα ή φίλη σου. Θάνει ο μοναχός τρόπος, για να μου δείξης που νοιώθεις, τί θα πη φίλια.

Σε φιλώ.

Άσπασία.

— «Και τώρα τί λές; ποτέ δε θα σου δειχνα αυτό το γράμμα, αλλά έπρεπε να λείψη ή άδικία και να πάψη ή ζήλεια σου».

— «Έπρεπε να πάψη ή ζήλεια μου; Πόσο λίγο γνωρίζεις τί θα πη ζήλεια, για να το πιστεύης; αλλά ίσως-ίσως το γράμμα αυτό μου την έδυναμωσε.

«Πρίν από τούτη τη στιγμή τη ζήλεια για τις φυσικές χάρες της, για το λυγρό κορμί, για τη γλυκάδα της ματιάς και των τρόπων, για τη χάρη του ντυσίματος, για τα κατάμαυρα σγουρά της μαλλιά, για το σεμνό όσο κι' επιβλητικό βάδισμά της, για τη συμπάθεια και το θαυμασμό, που όλοι τρέφετε για κείνην. Είχα όμως την έλπίδα, πως γλήγορα θα φαινονταν κι' οι άτέλειες της ψυχής της; περιμένα μ' άγωνία τη στιγμή, που θα γενόντανε όλο-

φάνερες, κι' ή πεποίθηση στην άτέλεια παρηγορούσε το πάθος μου. Αν την έβλεπα να πέση στη συνείδηση του κόσμου, θα παυα να τη ζηλεύω, ίσως και να την λυπιώμουνα· τώρα όμως τη ζηλεύω μ' όλη τη δύναμη της ψυχής μου, τη ζηλεύω για την ήθικη ύπεροχή της, τη ζηλεύω, γιατί είμαι για να κοιμίζω μπροστά της, έχω τόσο κατώτερη της! Θα μουνα ευχαριστημένη, αν μπορούσα να την ποδοπατήσω. Το γράμμα που μου δώσες είν' ένα ξύλο, που έβαλες στη φωτιά της ζήλειάς μου, για να την ανάψη περισσότερο. Όχι, δεν ξέρεις τί θα πη ζήλεια».

Κ' ενώ τα μάτια της—κρίμα τα όμορφα κείνα διαβωλεμένα ματάκια!—έβγαναν σπίθες πάθους, με μια κίνηση των χειρών ξέσκισε το γράμμα, τ' όλο φάνερο σημάδι μιας ήθικας ύπεροχής, και πέταξε τα ρομματακια από το μπαλκόνι. Και τότες, σά να-χε βγάλη από πάνω της κάποιο μεγάλο βάρος, που την πλάκωνε, με την καταστροφή του χαρτιού εκείνου— άπόδειξη ευγενικού κινήματος μιας ψυχής — έιπε στη φίλη της :

— «Το μυστικό θέλω και γώ να το κρατήσης. Άς μη ξέρη τουλάχιστο ο κόσμος, που της χρωστάω κάτι. Και τώρα, αν θέλεις, μιλούμε για κάτι άλλο. Καθαδδάτες, 17/7/05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΣΕ ΜΙΑ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ

Φτωχή παιδούλα, πλάσμα πικραμένο,
Που ή χλωμάδα νεκρή σε φανερώνει,
Με το κορμί γυριό κι άρρωστημένο
Το διάβα σου παντού τον οίχτο άπλώνει.

Μα έχω που ξέρω τί κρατείς θαμμένο
Μες στα στήδια, και τί μεγάλοι πόνοι
Την καρδιά σου ξεσκίζουν, άπομένω
Βουβός μπροστά σου. Η θλίψη σου με λυώ-
[νει...

Σε λίγο θα σβυστεί, δυστυχισμένη,
Που έτσι με λύσσα πήγες ν' αγαπήσεις,
Η σπιδούλα της ζωής που σ' άπομένει.

Μ' α δέν μπόρεσες κειό να συγκινήσεις
Που φλογερό το πάθος σου χει ανάψει,
Κάποιος θαρρεί στο μνήμα να σε κλάψει.

1906.

ΠΕΤΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ

τας κι άκούλούθησε το Λενιώ με κουβέντες και γέλια.

Ο Μούτσος πήγε κι' έσπρωξε το Σύρμο :

— Να βρέ δεν παίρνεις τί κιάλια του καραβιού να κοιτάξεις ;

— Δεν κάνει !

— Τότε τα παίρνω εγώ, αφού δεν τα θέλεις.

— Όχι, ούτε εσύ να μην τα πάρεις !

Οι γυναίκες είχαν φτάσει σιμά κάμποσο στο καράβι. Στάθηκαν, κάτι μίλησαν, ίσως ν' άκουσαν τις φωνές των παιδιών, κοίταξαν άπάνω κατά το καράβι και γύρισαν πίσω. Ο Σύρμος μαζώχτηκε κι' έγειρε σ' ένα μπαμπά το κεφάλι του, να μην τον βλέπουν. Μα εξακολουθούσε ν' άκούει τη γλυκειά της φωνή από παντού, σά να σηκώνονταν άπ' το πέλαγο. Ο μούτσος καθόνταν ψηλά, κοίταζε άμίλητος. Κάποτες μια ταραχή έδειξε το πρόσωπό του και γέλασε λίγο αθά πνιγούν, θα πνιγούν, άκούς ; πνίκα, πνίκα.....»

— Μωρέ τρέξε, Κώτσιο!

Πάλε φωνή άπ' την άμμο :

— Λενιώ μου, Λενιώ μου ! θα σε πνίξει. Μαρή Μαριώ ! μη σκύλλα, τόνιζες το κορίτσι. Τρέξτε, τρέξτε, πνίκανε.

Σηκώθηκε και κοίταξε γλήγορα. Τα μαλλιά

τους ακόμα φαινονταν πάνω στον άφρό. Μια έλπίδα ήδονής του χαμογέλασε. Έστερα σαστισμένος άρχισε να τρέχει· είδ' ένα κουπί, το πέταξε από ψηλά στη βάρκα. Αυτός δεν κατάλαβε πως βρήθηκε μέσα έλυσε την παρούσα κι άρχισε με το ένα κουπί να τραβάει γερά. Όξω είχαν μαζωχτεί δυό τρείς γυναίκες, παιδιά πολλά και φώναζαν· ένας άντρας θαλάσσωσε να φτάσει μια βάρκα. Τότες έκαμε δυνατώτερες τις κουπιές ο Σύρμος. Έφτασε κι' έσκυψε μ' όλα του τα δυνατά μες τη θάλασσα. Τα μαλλιά της μιανής πρόφταξε κι άρπαξε. Είχαν ξεχωρίσει κι' ήρθαν στον άφρό και οι δυό ανασττητες. Τis έβγαλε και τις άφησε στη βάρκα.

Έκει που έκανε να κοιτάξει, ή μάκνα της του φώναζεν άπ' όξω :

— Τράβα, Κωσταντή, τράβα γλήγορα, μη στέκεσαι.

Όταν ζύγωνε, λογάριζε· πρώτα να βγάλει την έλλη, για να χαρεί ακόμα κάμποσο την Έλένη, που το πουκάμισό της κολλούσε στο κορμί και ξεχώριζε τούτο στρογγυλό. Μα ή μάκνα της περίμενε σκούζοντα. Τη σήκωσε γλήγορα, την πήρε στην άγκαλιά του και την έδωκε στις γυναίκες, ύστερα έβγαλε και την έλλη. Πολύς κόσμος ήταν μαζωμένος· την πήραν τη Λενιώ λογοθυμισμένη σεία ξυλο-

ΤΙ ΜΑΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

Κάμποσα ίσαμε τώρα έχουνε είπωθει για τη δημοτική μας. Μα πιά το ζήτημα έχει ξεφύγει τ' στενά σύνορα του δασκαλικού και φιλολογικού κύκλου, κι' έχει άπλωθει σ' όλη τη λεύτερη και σκιάβα Ρωμιούνη, και κανείς δεν μπορεί νάν το άρνηθει, πως όλουθε πλατιά συζητιέται. Για το τίτιο ξάπλωμα δεν ξέρω αν, τα τελευταία χρόνια, δούλεψαν περισσότερο οι δημοτικιστάδες, για οι ίδιοι καθαρευουσιάνοι, δημιουργώντας Βαγγελικά, Όρεστεια κλπ. και δίνοντας στον κόσμο άφορμή να σκεφτεί και συλλογιστεί αν άληθινά όσοι φωνάζουνε και διαφεντεύουνε την έθνική μας γλώσσα με τίτια πιμονή, είναι προδότες κι άνάξια παιδιά της δοξασιένης πατρίδας μας.

Έτσι το ζήτημα μπήκε στο δρόμο της συζήτησης, το μόνο δρόμο που θα φέρει στο φως την αλήθεια και τη νίκη. Αυτό το δρόμο τρέμουνε και φοβάνται οι ύποστηρικτές της καθαρής γλώσσας και για τούτο θελήσανε πολλές φορές, να κόψουνε με βία την πρόοδο της δημοτικής μας, μετατοπίζοντας τα ζητήματα και κρίζοντας πως «τοιουτοτρόπως καταπροδίδεται και καταστρέφεται σύμπας ο Έλληνισμός, και άποκόπτεται ή των νυν μετά των προγόνων σχέσις». Δε λένε όμως το γιατί. Το γιατί τόχουνε χώσει βαθειά και μονάχα οι σοφοί μπορεί νάν το νοιώσουν. Ίσως ίσως και να μην το ξέρουνε. Μα μεις σ' αυτό το γιατί έχουμε στηρίξει όλη μας τη δύναμη την άνικητη, κι αυτό το γιατί τόχουμε φωτίσει με μύριες λάμπες, για να μπόρουμε νάν το καταλάβει ολάκαρι ή πατρίδα.

Σήμερα αν κοιτάξουμε γύρω μας, θα δούμε πως οι πολλοί και μάλιστα κείνοι που διόλου δε συνείθισαν το νου τους να σκέφτεται λήφτερα, είτε από άμάθεια κι άμορφωσιά, είτε από έλαφρή αντίληψη των πραγμάτων,—είναι οι πιο βουτηγμένοι στο δασκαλισμό, κι οι πιο λάτρες της πρόληψης. Γνώρισα χωριάτη που μίλαγε την πιο καθαρή κι άγνή δημοτική, και που όνειρο είχε να μαθει το παιδί του να κουβεντιάζει, καταπώς μίλαγε ο δάσκαλος του χωριού του. Κάποτε ρώτησα κάποιον επιστήμονα να μου πει την ιδέα του για το γλωσσικό ζήτημα και μ' άπάντησε ότι οι δημοτικιστάδες θέλουνε καψίμο. «Το σκέφτηκες και το μελέτησες καλά το ζήτημα»; του λέω. Και μ' άπαντάει· «Τί να σκεφτώ και τί

κρέβατο, να την πάνε στο χωριό.

Ο Σύρμος στάθηκε άρηρημένος βλέποντας τον κόσμο κι άμν ξεκίνησαν πήρε τη βάρκα κι άλάργεψε. Τώρα θυμιόνταν το ήδονικό τρεμούλιασμα του κρούσι κορμιού της.

Γύριψε ένα άρμίδι άπ' το καράβι κι' έστρεψε τον καθό γιαλό γιαλό, να ψαρέψει. Κάμποσην ώρα στέκονταν σκυμένος πάνω άπ' τα ψάρια. Λίγες μικρές μπέρκες πιάστηκαν. Έστερα από ώρα τινχτήκε ερχόμενος στον έαυτό του, πέταξε τα ψάρια πάλι στη θάλασσα και κίνησε πίσω. Τώρα μετάνιω-ωνε, που δεν τα πήρε για το καράβι. Όταν βασίλευε ο ήλιος ανέθηκε άπάνω στο άλμπουρο κοιτώντα τις βυσσινίες του άχτιδες, που γλιστρούσαν πάνω άπ' τα βουνά· μικρά και μεγάλα στη σειρά τα τζάρια των μαγαζιών γυάλιζαν χρυσαμένα. Τα σύμφα κίτρινα χρυσά, ύστερα βυσσινιά, μενεξεδένια, στις άκρες έθαψαν πράσινα, σταχτιά, γεράνια, γύρισαν στο τέλος σε μαύρους κύκλους με μακρούς λαιμούς κι' ήπιαν την τελευταία πνοή του βασιλιά. Στερνή παρηγοριά έλαμψε το βαθύ γαλάζιο τ' ουρανού· ή μέρα έσβυσε.

Όταν έπεσε να κοιμηθεί, κοντά από δυό στιγμών βύθο ή εικόνα της Έλένης παρουσιάστηκε ξαφνα στο νου του. Άκουε τάχα τις φωνές, έτρε-

νά μελετήσω, πού κάθε μέρα τὸ φωνάζει ὁλος ὁ κόσμος;». Καταλάβατε; Ἡ πρόληψη καὶ ἡ ἀφροντισία. Νά, οἱ διὸ ὄχτροι τῆς δημοτικῆς μας.

*

Ὅσο γιὰ τὴν ἀφροντισία, εἶπαμε, αὐτὴ σιγὰ σιγὰ φεύγει. Ἐκεῖ ἔρθει τώρα τὸ ἔθνος στὶς στιγμές, πού τῷχει τριγυρίζει ἡ περιέργεια, νὰ δεῖ, νὰ συζητήσει, νὰ φωτιστεῖ. Δὲ μένει τίποτ' ἄλλο παρά νὰ πέσει ἡ πρόληψη. Νά πατηθεῖ, νὰ τσακιστεῖ, νὰ νεκρωθεῖ αὐτὴ ἡ τρανὴ Λάμια. Πολλὰς φορές εἰπώθηκα πὺς τὸ σχολεῖο θάκανε τὸ ἀγιοῦ τοῦτο ἔργο. Μὰ μὴν ξεχνᾶμε πὺς πρὶν τὰ σχολεῖα ἔρθουνε στὸ τέτιο σημεῖο, πρέπει νὰ μορφωθεῖ μιὰ κοινὴ γνώμη, πού θὰ βγάλει τὸν ἄνθρωπο καὶ θὰν τοῦ δώσει τὴ δύναμη σύρριζα νὰ συντρίψει τὸ σάπιο μας ἑκπαιδευτικὸ σύστημα. Ἡ κοινὴ γνώμη! Τὴ βλέπω κάθε μέρα πού φτιάνεται, καὶ ὅλο φτιάνεται. Φτιάνεται ἀπὸ τοὺς τόσους φωτισμένους ἄνθρώπους πού ἔχουνε διαβάσει, πού ἔχουνε σκεφτεῖ, πού ἔχουνε μορφωθεῖ. Καὶ κάμποσες φορές φτιάνεται ἀσυνείδητα. Ἐκεῖ πού σήμερα οἱ φημερίδες φωνάζουνε γιὰ τὸν κίντυνο πού «διατρέχει ἡ ὠραία γλῶσσα μας», ἐκεῖ μεταχειρίζονται οἱ ἴδιες γλῶσσες πού ἂν δὲν εἶναι δημοτικὴ, κοντεύει νὰ γίνεσι τίτλια, καὶ πού οὔτε σύγκριση ἔχει μὲ τὴ γλῶσσα τὴν κατακάθαρη πού γράφονταν ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια οἱ φημερίδες μας. Ἐκεῖ πού σήμερα ὁ δάσκαλος πασκίζει νὰ καταφέρει τὰ παιδιὰ νὰ μισήσουνε τῆς μάνας τους τὴ γλῶσσα, ἐκεῖ ξηλώνοντας τους τὸν Ὀμηρο, τοὺς τὸν λείει γιὰ νὰν τονε νοιώσουνε στὴ γλῶσσα τῆς ἀληθινῆς μας μιλιᾶς. Καὶ μ' ἔκαμε πολὺ νὰ σκεφτῶ, ὅταν ἄκουσα κάποιον καθηγητὴ, φοβερὸ ὄχτρο τῆς δημοτικῆς μας, νὰ πεῖ ξετάζοντας ἕνα μαθητὴ πού κοίταζε νὰ ξηγήσει Σοφοκλὴ στὴν καθαρεύουσα καὶ κομπιᾶζόντανε, τοῦτα τὰ λόγια: «Πές τα, μωρέ, στὴ γλῶσσα πού φυσικὰ μιλάς»! Κι ὅταν ὕστερα τοῦ θυμίσω τὸ περιστατικόν, ὀρθοστηλώθηκε καὶ μοῦπε «Τόκαμα ἀπὸ ἐπισείκεια». Δηλαδὴ σὰ νὰ μοῦλεγε τόκαμα ἀσυνείδητα.

*

Μὰ μ' αὐτὸ τὸ ἀσυνείδητο, δὲ θέλω νὰ πῶ καὶ ὅλας πὺς γίνεται ἡ δουλειὰ μας καταπῶς πρέπει. Αὐτὴ ἡ πρόδο μὲ τὸ ἀσυνείδητο, μπορεῖ πολὺ ν' ἀργήσει, μπορεῖ πάλι καὶ νὰ μὴν εἶναι πρόδο ἀληθινὴ πού νὰ φέρει τὸ πραχτικὸ ἀποτέλεσμα. Χρειάζονται στὸν ἀγῶνα ἄνθρωποι μορφωμένοι, διαβασμέ-

χε, πηδούσε ἀπ' τὸ καράβι στὴ βάρκα—πὺς δὲν εἶχε σκοτωθεῖ;—καὶ ἔτρεχε, τὴν ἔβγαине. Τώρα καμάρωνε τὸ χυτὸ κορμὶ τῆς σφιγμένο μὲς τὸ βρεμένο πουκ ἀμίσσο, τὰ στήθια τῆς τὰ φουσκωμένα. Αὐτὴν θὰ ἔβγαине τελευταία ἀπ' τὴ βάρκα, ἄς φώναζε ἡ μάνα της. Καὶ θὰ τὴν κρατοῦσε σφιχτὰ στὰ στήθια του ὦρα, νὰ τὴν χαρεῖ Νά! φωνάζει ἡ μάνα της. Ἀς πὰ νὰ φωνάζει, δὲν τὴ δίνει... Πλησιάζει, πλησιάζει ἡ βάρκα, τὸν μαλόνουν, τὴν παίρνουν ἀπ' τὰ χέρια του. Λαχταρᾷ, ξυπνάει.

Ὅλοένα αὐτὰ τοῦ ἔρχονταν στὸ νοῦ, ὕπνο δὲν μπορούσε νὰ πάρει. Καὶ τὴ συλλογιζόνταν μὲ πόνο, πὺς τώρα θάταν ἀρρωστη. Πὺς θὰ ἤθελε νὰ ξεγρυπνάει στὸ πλευρὸ της.

Ἡ πούλια ἦταν βγαλμένη καὶ αὐτὸς ἀκόμα ἀγρυπνος—τὸ κεφάλι του ἔκαιε. Ἐκλείσε τότε τὰ μάτια κρύβοντας τὶς σκέψεις του βαθειά.

Ἀξαφὰ σηκώθηκε, πήρε τὴ βάρκα ἀλαφρὰ καὶ ῥῆγχε ὄζω. Τὴν ἔδεσε στὸ μῶλο καὶ κίνησε γιὰ τὸ χωριό. Τὰ πατήματα τοῦ ἀντηχοῦσαν στὸ ἑλασμένον τοῦ νοῦ σὰ φωνὲς τῆς ἐρημιάς. Μαῦρες σπηλιές στοὺς βράχους, σιμὰ νὰ τὸν τρομάξουν, τοῦ θυμίζαν τὰ παιδικαῖα παραμύθια. Ψηλὰ ἡ ῥάχη βαστοῦσε αἶρα δυνατὸ, πὺς λυσσομανοῦσε στὰ δέντρα. Καὶ τὸ φεγγάρι πὺς ἔβγαине τὰ μισοφώτιζε παράξενα.

νοί. Μὰ σήμερα ποῖος ἄνθρωπος διαβασμένος ἀπάνου στὸ ζήτημα, δὲ βροντοφωνάζει τὴν ἀλήθεια; Κεῖνος πού δὲν ἔχει ἀνοίξει βιβλίον, δὲν ἔχει μελετήσει τὴ δημοτικὴ μας, φωνάζει καὶ τὸ πιστεύει πὺς ἄλλη γλῶσσα ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα δὲν ὑπάρχει. Ἄν αὐτὸς ὁ ἴδιος διαβάσει θὰ κοιτάξει, δὲ γίνεται, τίς ὁμορφιές τῆς δημοτικῆς, θὰ συλλογιστεῖ, καὶ νάτος πού θὰ πεῖ ἀμείως: «Ἄλλη γλῶσσα ἀπὸ τὴ δημοτικὴ δὲν ὑπάρχει». Τί τὰ θέλετε. Ἐγὼ νομίζω πὺς τὸ ζήτημα τῆς δημοτικῆς μας εἶναι ζήτημα διαβάματος. Κάμε τους ὅλους νὰ διαβάσουνε καὶ τοὺς ἔκαμε δημοτικιστάδες.

Ἐξὸν ἀπ' αὐτὸ θέλω καὶ νὰ πῶ, πὺς ὅλοι πού ἔχουνε νοιώσει ἀπὸ τοὺς τὰ κακὰ τῆς καθαρεύουσας, ζητᾶνε ἀπ' αὐτὴ νὰ ξεφύγουνε, μὰ δὲν μποροῦνε ὁλοτελὰ νὰν τὸ καταφέρουνε, γιὰτὶ γύρω τους βασιλεύει ἡ σκλαβιά καὶ ἡ πρόληψη, καὶ κάνουνε κάτι ἄλλο. Γράφουνε καὶ καθαρεύουσα καὶ δημοτικὴ. Καλύτερα, γράφουνε οὔτε καθαρεύουσα οὔτε δημοτικὴ. Γράφουνε σαλάτα. Τύπους ἀπὸ δῶ καθαρεύουσάνικους πού ἔρχονται σὲ λογαριασμό. Τύπους ἀπὸ καὶ δημοτικούς. Μ' ἕνα λόγο γράφουνε γλῶσσα ἀκανόνιστη. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ δὲν ἔχουνε διαβάσει. Γιὰτὶ δὲν ξέρουνε πὺς ἡ δημοτικὴ πρέπει νὰ γράφεται κανονικὴ, ἀλλιῶς νὰ μὴ γράφεται. Δὲν ξέρουνε πὺς καὶ ἡ ἐπιστήμη πὺς τῷχει ἀποδείξει τοῦτο, καὶ πὺς ἔτσι κάνοντας χαλᾶνε τὴ δημοτικὴ. Κ' ἔτσι φτάνω στὴν ἀφορμὴ πού μὲ κάνει νὰ γράψω τοῦτο τὸ ἄρθρο.

Εἶπαμε πὺς πολλοὶ δὲ νοιώσανε τὴν ἀλήθεια στὸ ζήτημα τῆς δημοτικῆς, γιὰτὶ δὲν ἔχουνε διαβάσει ἄλλο τίποτα, ἐξὸν ἀπ' τίς φημερίδες μας. Κι ἄλλοι πὺς τῷχουνε νοιώσει στραβά, κουτσὰ καὶ ἀνάποδα, γράφοντας τὴ μιχτὴ. Καὶ γιὰ τίς δυὸ αὐτὲς τάξεις, θὰ εἶτανε κάτι σὰν εὐεργεσία νὰ εἶχανε καὶ τὸν καιρὸ καὶ τὰ μέσα νὰ πιάσουνε νὰ διαβάσουνε τὰ βιβλία πού ἴσαμε τώρα ἔχουνε βγεῖ καὶ ἔχουνε μέσα τους ὅλα τὰ τρανὰ πιχειρήματα, γιὰ τὴν ἀληθινὴ ἀντίληψη στὸ ζήτημα τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσας. Πρέπει ὅμως νὰ πῶ πὺς ὑπάρχουνε καὶ ἄνθρωποι πού ἔχουνε διαβάσει βέβαια ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία, καὶ πὺς δὲν πειστήκανε μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ δὲ θέλανε νὰ πειστούνε. Γι' αὐτοὺς καὶ τὴν κακὴ τους πίστη δὲν εἶναι δῶ πέρα ὁ λόγος.

Μὰ νὰ γίνει τοῦτο, νὰ πέρουνε δηλαδὴ καὶ νὰ διαβάσουνε οἱ πολλοί, δὲν εἶναι θαρρῶ καὶ εὐκολο πρᾶμα. Τί καλὸ ὅμως γιὰ ὅλους αὐτοὺς θάτανε νὰ βγεῖ ἕνα βιβλίον σύντομο σύντομο, πού νάχει μέσα του λα-

γαρισμένα, καλογραμμένα, εὐκολόνοιστα, ὅλα τὰ πιχειρήματα καὶ ὅλους τοὺς λόγους πού ἀναγκάζουνε σήμερα τὸ ἔθνος μας, ἄ θέλει νὰ προκόψει, ν' ἀγκαλιάσει τὴ δημοτικὴ καὶ ζωντανὴ μας γλῶσσα, καὶ ἀπάνου τῆς νὰ στήσει τὸ τρανὸ παλάτι τῆς ἀναγέννησής μας, σὲ ὅλα.

*

Βέβαια καὶ τοῦτο εὐκολο πρᾶμα δὲν εἶναι, ὅσο φαίνεται. Αὐτὸς πού θὰν τὸ γράψει τὸ βιβλίον αὐτό, πρέπει νάναι κανένας ἀπὸ τοὺς τρανοὺς μας, ἂν ὄχι ὁ τρανότερος ἀπ' ὅλους. Ἀπόξω νὰ μὴν ἔχει ὄνομα συγγραφέα, γιὰ νὰ μπορέσουνε νὰ λείψουνε οἱ προσωπικὲς ἐπιθεσεις ἀπὸ τοὺς κάθε λογῆς καλοθελητές. Θάρχεται ἔτσι ἀπὸ τὸ ἄγνωστο γιὰ νὰ μιλήσει παλληκαρίσια στὴν ἐθνικὴ ψυχὴ. Θάρχεται γιὰ νὰ φέρει σὲ ὅλους τὴν πίστη πού λείπει.

Νάχει μέσα τὴν ἱστορία τῆς γλώσσας μας, καὶ πὺς ἀπὸ τὴν ἱστορία βγαίνει πὺς ἡ δημοτικὴ μας εἶναι ἡ γλῶσσα πού πρέπει νὰ σέβεται τὸ ἔθνος. Νὰ μὴ λείπουνε συγκριτικὰ παραδείγματα ἀπὸ ἄλλα ἔθνη. Νὰ δείχνει τίς μεγάλες ὀφέλειες πού θ' ἀποχτήσει ὁ Ἑλληνισμὸς ἀλάκαιρος, ἅμα τὴ ζωντανὴ τοῦ γλῶσσα βάλει κορῶνα, καὶ τίς μεγάλες καταστροφές πού ἔπαθε ἴσαμε σήμερα ἀπὸ μιὰ τίτλια καταφρόνια τῆς μιλιᾶς του. Νάχει μέσα τὰ συμπεράσματα τῆς γλωσσολογίας, καὶ νὰ δείχνει πὺς καὶ ἡ ἐπιστήμη, ἐξὸν ἀπὸ τὴ ζωὴ, φωνάζει τὸ ἄδικο πού κάναμε στὴ δημοτικὴ μας. Νὰ ξετινάξει τὴν καθαρεύουσα καταπῶς τῆς πρέπει, καὶ νὰ δείχνει στὸν κόσμο σὲ τί ζυγὸ τυραννικὸ δουλεύει γιὰ τὸ χατῆρι τῶν δασκάλων. Κι ἄλλα καὶ ἄλλα πού ἐγὼ ἴσως νὰ μὴν τὰ ξέρω, μὰ πού θὰν τὰ ξέρι βέβαια κείνος πού θὰ πιχειριστεῖ τὸ ἔργο τοῦτο. Μ' ἕνα λόγο νά-ναι ἕνα εἶδος κατήχηση γιὰ τὴ δημοτικὴ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδέα μου. Τὴ ρίχνω ἀπ' τίς στί-λες τοῦ «Νουμά». Κι ὅσοι ἀγαπᾶνε τὴν ἐθνικὴ μας ἔς τὴ μελετήσουνε. Δὲν ξέρω. Μπορεῖ νάναι καὶ σωστή. Ἐγὼ ἕνα μονάχα ξέρω, πὺς σήμερα ὅλο τὸ ἔθνος ζητάει φῶς, καὶ πὺς τὸ φῶς τοῦτο δὲν πρέπει νὰν τοῦ τὸ ἀρνηθοῦμε, γιὰ νὰν τοῦ τὸ δώσουμε ὅσο μπορούμε πιὸ σοφὰ καὶ πραχτικὰ.

Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Τὰ σύννεφα κινούσαν ταραγμένα. Γύρισε καὶ εἶδε τὴ θάλασσα θαμπή.

Πολλὲς φορές στάθηκε στὸ δρόμο ξαφνισμένος, συχισμένος, ρωτώντας τί ἤθελε, πού πήγαινε, ποῖα ἀφορμὴ τὸν ἔκανε νὰ κινήσει νύχτα μεσάνυχτα. Μὰ ἡ θύμηση τοῦ Λενιῦ τὸν ὠδηγοῦσε σὰν τὸ ἄστρο τῆς τραμουντάνας. Ἐφτασε στὸ χωριό, πέρασε ἀπ' τὸ σπῖτι τοῦ Ζάχου ἀφωσιωμένος στὸ φῶς τοῦ παραθυριοῦ. Κάτι κουβέντες πήρε τ' αὐτὶ τοῦ, λίγο στάθηκε καὶ τράβηξε σπῖτι τοῦ.

Ἄλλη μέρα πήγε νὰ τίς δεῖ. Τὸ Λενιὼ μὲ τὴ μάνα του μοναχὲς τους. Ἡ μιὰ κίτρινη μὰ μὲ χαμόγελο στὸ στόμα καὶ ἡ ἄλλη συννεφιασμένη.

— Ἐλα, καλῶς τὸν Κώστα. Ἀς εἶσαι καλὰ. Εἶδες τί πήγαμε νὰ πάθουμε;

— Ἀμ' θέλατε μπάνια.

— Ἀπὸ καλὸ μας τὰ θέλουμε, λὲς; Ἐμᾶς ὁ Στάθης κάθεται, γλέπει. Ἡθῶκαμε σὲ ἀνάγκη, παιδί μου.

— Ἀνάγκη ἐσεῖς δὲν ἔχετε. — Ἐ Λενιὼ, κουράγιο νὰ μὴν πάει χαμένος ὁ γαμπός.

— Μήπως θαλὰ χάσουμε τὸ κορίτσι μας μαναχὰ; θαλὰ πᾶνε καὶ οἱ γαμπροὶ χαμένοι!

— Καὶ πὺς κοιτάζουν χαμπόσοι — μάνα μου! — μὲ στόμα ἀνοιχτό.

— Δὲν ἔχουμε μείς καιρό. Ὁ Στάθης κάθεται, ρημάξαμε. Τὸ καλοκαίρι θὰ πάει χαμένο.

— Ὡστε δὲ θὰ ξεκινήσει γιὰ ταξίδι τώρα;

— Ἀμ' δὲν ξεκινᾶει. Λέμε νὰ φκιασοῦμε τὸ σπῖτι, νὰ τὸ σιγουρίσουμε λιγάκι.

— Ἀ ἔτσι, δὲν ξεκινᾶει! Αὐτὸ ἤθελα νὰ ξέρω. Ἐγὼ περίμενα, ἔλεγα γιὰ μαζί.

— Κι ὁ Στάθης ἔτσι ἔλεγε πάλι μαζὶ νὰ εἴστε.

— Ἐ, ἄλλη φορὰ πάλι. Τώρα νὰ βροῦμε κανένα γιὰ τὴν ὦρα... Καὶ θὰ τὸ φκιασέτε τὸ σπῖτι, νὰ βρῖσκεται... Τὸ Λενιὼ τώρα δὲν ἔχει τίποτε.

— Μᾶς τρώμαζε καὶ αὐτὸ, μᾶς καταξόδιασε.

— Τί φταίει τὸ κορίτσι;... κίνηνη ἡ ἄλλη πήγε καὶ πιάστηκε, ἀκούς. Ἐγὼ ἔτυχε νὰ εἶμαι στὸ καράβι, κοίταξε, λὲω, ἂν δὲν πνιγόνε ἀντίelia. Καὶ τόδα-λε ὁ διάβολος.

Ἦστερ ἀπὸ λίγο κίνησε ὁ Σύντροφος νὰ φύγει.

— Νάρχεσαι καμιά φορὰ ἀπὸ δῶ. Σήμερα δὲν εἶναι καὶ ὁ Στάθης, πάει γιὰ ψάρια.

— Δὲν τοῦ βαστάει αὐτονοῦ ἡ καρδιά νὰ κάθεται ὅλο μέσα.

— Σικλετίζεται πολὺ, δὲν ξέρεις πόσο.

— Τὸν ξέρω ἐγὼ ἀπ' τὸ καίκι. Μανία πού ἔχει νὰ εἶναι ὅλα σὲ τάξη. Δὲ στέκεται...

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἑξωτερικὸ Φρ. χρ. 10
20 λεφτά τὸ φύλλο λεφτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κδόκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν Σταθμοῦ Τροχιδόρου (Ὁφθαλματρεῖο), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ).

Ἡ συντροφὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΟΔΟΣ

ὁ φαμπαρονισμὸς τοῦ Ράλλη φάνηκε στὸ ζήτημα τῶν κκ. Δούμα καὶ Καμάρ. Ὁ διάδοχος τοῦ Ντελγιαννισμοῦ ἀγρίεψε καὶ διαμαρτυρήθηκε γιατί, λέει, οἱ δυὸ αὐτοὶ κύριοι τολμήσανε νὰ βάλουν κάλπη καὶ νὰ ζητήσουνε νὰ γίνουνε βουλευτὲς, ἐνῶ εἶναι διευθυντὲς σὲ Τράπεζες· μὰ τὴν ἔπαυε καὶ τούτῃ τὴ φορὰ, γιατί ὅλες οἱ φημερίδες βγήκανε καὶ τοῦ θυμίσανε πὼς καὶ ἡ ἀφεντιά του εἶναι Σύμβουλος στὴ Βιομηχανικὴ καὶ σὲ τόσες ἄλλες Τράπεζες, κι ὅμως καὶ βουλευτὴς βγήκε καὶ Πρωθυπουργὸς τόσες φορές ἔγινε.

Εἶναι νὰ κλαίει κανεὶς μετὰ τὴ λογικὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, μετὰ τὴν δλωσιόδου παιδείαν καὶ λογικὴ, πὺν τονὲ σπρώχνει ἀπὸ φιάσκο σὲ φιάσκο καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ ἰδεῖ καθαρὰ καὶ τὰ πὺν κοινὰ πράματα. Ὅταν εἶναι στὴν Ἀρχὴ καὶ κουτσοκάνει, δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἀρνηθεῖ κανεὶς, μὰ μόλις κατακυλῇ στὴν ἀντιπο-

—Βρε ἀδερφέ, τοῦ λέω καμιά φορὰ, δὲν κάθεται καὶ λιγάκι; Ὅμως ἂν τὸ πάρει ἄλλωθ' πάλι καὶ τὸ γυρίσει στὴν τεμπελιά, δὲ σαλεύει, ὁ κόσμος νὰ χαλάσει. Καλόκαρδος ὅμως πάντα... Καλοθεράδυσας.

*

Μιὰ αὐτὴ κατέβαινε στὰ θαμπὰ μετὰ δυὸ ἄλλα-ξιεὲς ρούχα στὴν ἀμασκάλη.

Σ' ἕνα σοκάκι παρουσιάστηκε μπροστὰ του ἡ Ἑλένη μετὰ βασιλικὸ στὸ χέρι. Καλημερίστηκαν.

—Μ' ποῦ τὰ πᾶς αὐτὰ! Τίνος θὰ τὰ δώσεις αὐτὰ τὰ λουλούδια;

—Θὰ τὰ δώσω; Νά, δυὸ ρίζες βασιλικὸ γύρεψα νὰ φυτέψω στὶς γάστρες.

—Δώσε μου μιὰ καὶ μένα.

—Ὅρστε.

—Ἐγὼ, ξέρεις, αὐτὴ θὰ τὴ φυτέψω στὴν καρδιά μου.

Γέλασε κείνη.

—Σ' ἀφίνω γεια.

—Φεύγεις; ὦρα καλὴ.

Τὸν φίλησε τὸ βασιλικὸ μπροστὰ τῆς καὶ πάλι παρακάτω τὸν φίλησε μετὰ καμὸ καὶ λαχτάρα.

Ὅταν ἔφτασε στὸ διάσελο καὶ φάνηκε τὸ λιμά-

λίτση ἀμέσως ἀρχινεῖ τοὺς φαμπαρονισμοὺς, τοὺς ὑστερισμοὺς, τοὺς κολποδορισμοὺς, τοὺς Ντελγιαννισμοὺς, μ' ἕνα λόγῳ βγάζει σὶνὰ φόρα ὅλα τὰ φναικά του χαρίσματα.

Νά λοιπὸν ἕνας λόγος σπουδαῖος πὺν πρό-πει νὰ μᾶς ἀναγκάσει νὰ τὸν ὑποστηρίξουμε ὅλοι μας γερὰ σὶς ἐκλογὲς νὰ ξαναγίνει πρωθυπουργός. Τὸ Ρωμαῖκο μπορεῖ νὰ μὴν κερδίσει τίποτα, μὰ θὰ σωθεῖ ἕνας ἄνθρωπος καὶ θὰ πάρει γιὰ λίγο πάλι νὰ κάνει τὸν τρελλό. Κι αὐτὸ δὲν εἶναι μικρὸ κέρδος, "Α φτάσει μάλιστα σὶ ἄκρα ἡ φιλαθροπία μας, πρέπει μετὰ ἕνα τρόπο νὰ φροντίσουμε νὰ μὴ χάσει ποτὲ τὴν Ἀρχὴ ὁ Ράλης, γιὰ νὰ γίνῃ ἔτσι τέλεια κ' ἡ γιαιρεία του.

ΚΑΠΙΟ

ἀνέκδοτο τοῦ Μιστριώτη, χαριτωμένο κι ἀληθινὸ ἴσα μετὰ τὴν τελευταία του λέξη, ἀξίζει ν' ἀπαθανάτισται ἰδῶ.

Ὅταν εἶτανε λοιπὸν Ὑπουργός τῆς Παιδείας ὁ Καραπάνος, πῆγε ὁ Μιστριώτης ἕνα πρωτὶ στὸ Ὑπουργεῖο, ὕστερ' ἀπὸ τὸ περίφημο χαρτί τοῦ Ἐλσαγγελῆ πὺν τὸν ἔβγαζε «ἀκαταλόγιστο», καὶ τοῦ εἶπε·

—Κύριε Ὑπουργέ, εἶμαι ἐθνικὸς ἄνθρωπος....

—Τὸ ξέρω.

—Κιντύνει ἡ θρησκεία; βγαίνω καὶ τὴ σώζω!

—Τὸ ξέρω.

—Κιντύνει ἡ γλώσσα; τὴ σώζω κι αὐτή.

—Τὸ ξέρω.

—Κιντύνει τὸ θέατρο; πρῶτος θὰ βγῶ νὰ τὸ σώσω!

—Τὸ ξέρω.

—Εἶμαι λοιπὸν ὁ Κέρβερος, ὁ Μοῦργος τοῦ Ἑθνικοῦ!

—Κι αὐτὸ τὸ ξέρουμε.

Κι ὁ Μιστριώτης ἔφυγε καταχαρούμενος, ἀφοῦ μπόρεσε πιά νὰ δώσει ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτὸ του τὸ πιὸ σωστὸ παρανόμι.

ΖΗΤΩ

ἡ Δικαιοσύνη! φώναζε ὁ Κωσταγερακάρης ὅταν ἄκουσε τὴν ἀπόφαση πὺν τὸν καταδικάζει σὲ θάνατο. Μὰ τὴ Δικαιοσύνη αὐτὴ, πὺν μετὰ τόσο ἐνθουσιασμὸ τὴ ζητωκραύγαζε, τὴν κατακουρέλιασε ὅσες μέρες βᾶστηζε ἡ δίκη του, μετὰ τὶς ἀδιάντροπες κουβέντες του καὶ τὶς σαχλὲς του φιλοσοφίες.

νὶ μετὰ τοὺς καπνοὺς του καὶ τοὺς κρότους, τότε θαμποχάραζε ὁ οὐρανός, γύρω στὴν κορφή πούταν τὸ χωριό, μετὰ χαμόγελα. Σὲ μιὰ στιγμὴ ὕστερ' ἔφτασε κάτω. Τὰ καίκια ἦταν στὴν ἀράδα καὶ τὰ πλεναν οἱ ναῦτες.

—Βάρδα μπρὸς καὶ σὰς σκότωσα.

Πῆδησε μ' ὄρμη στὸ καίκι, πὺν θὰ πῆγαινε σύντροφος. Αὐτὸ ἔπλενε κι ὁ Καμένος.

—Βρε ἀδερφέ, τί κάνεις σὰν τρελλός; τοῦπε αὐτός.

—"Α, νὰ σὲ πετάξω στὴ θάλασσα· ὅζω!...τὴ θέλεις ἰδῶ μέσα;

—Ἐγὼ τί θέλω; Ἐσὺ τί θέλεις! ἐγὼ εἶμαι ναύτης.

—Ἐγὼ θὰ εἶμαι δεῦτερος καπετάνιος!

Τὴ νύχτα πέρασαν μετὰ τὰ κουπιά σ' ἔρημο μέρος νὰ ρίζουν τὰ δίχτυα. Ἀστροφεγγιὰ ἦταν, μὰ ἡ θάλασσα πῖσσα ἀπ' τὰ βουνὰ ἀποσκιαμένη. Στὴν κορφή τοῦ βουνοῦ ψηλὰ φύτρωναν τ' ἀστέρια. Καὶ στὸν κάμπο τὸν οὐγρὸ ἔπαιζε καμμιὰ φορὰ κανένα φῶς καὶ φωνὲς ἀκούονταν ἀπ' τὶς βάρκες. Ὀληνύχτα τὰ δίχτυα ἀπλώναν ἀπὸ κάθο σὲ κάθο· τ' ἔφισαν ὕστερ' αὐτὰ σηκώνουν τὸ πρωτὶ.

Στὰ χαράμματα κλειοῦσαν τὰ μάτια τοὺς ἀπ' τὴν ἀγρυπνία. Σημερώνονταν τὰ βουνὰ καὶ τὸ φῶς

Γι' αὐτὸ καὶ τὸ «Ζήτη» τοῦ οὔτε γιὰ παληκαριὰ τὸ παίρνουμε, οὔτε γιὰ ξαναγύρισμα στὸν ἴσιο δρόμο καὶ τὴ συναίσθηση τοῦ ἑαυτοῦ του, μὰ γιὰ τὴν τελευταία βραδιά πὺν πέταξε κατὰμουτρα τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς κοινωνίας. Κάτι παρόμοιο δηλ. μετὰ τὴν περίφημη λέξη τοῦ Καπρίων.

ΠΟΛΛΟΙ

δικοὶ μας μᾶς γράφουνε νὰν τοὺς πληροφορήσουμε τί γίνεται ὁ κ. Γ. Φραγκοῦδης κι ἂν θὰ ξαναβγῇ ἡ «Μεταρρύθμιση». Βέβαια γιὰ τὴν ὥρα ἡ «Μεταρρύθμιση» δὲ θὰ βγῇ, ἀφοῦ τὸ ἔθνος ἀπόδειξε πὺν δὲν εἶναι σὲ θέση νὰκούσει τὴν ἀλήθεια· μὰ θὰ βγῇ ἀργότερα, γιατί ὁ κ. Φραγκοῦδης πὺν βρίσκεται τώρα στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ δικηγόρεῖ, δὲν εἶναι ἀπὸ κείνους τοὺς ἀνθρώπους πὺν παίρνουνε μιὰ σημαία στὰ χέρια τοὺς γιὰ νὰ τὴν παραιτήσουνε στὴν πρώτη μπόρα. Ὁ κ. Φραγκοῦδης νιώθει τί θὰ πεῖ ἀγῶνας, εἶναι καὶ παληκαριὰς, ὥστε ὅσο κι ἂν δικηγόρεῖ σήμερα στὴν Ἀλεξάνδρεια, δὲν μπορεῖ νὰν τὸ ξεχάσει καθὼς μᾶς ἔγραψε, πὺν πῆρε πᾶνου του μιὰ ἱερὴ δουλιὰ καὶ πὺν τ' ἐκτίστηκε νὰσιερώσει σ' αὐτὴν ἀλάκαιρη τὴ ζωὴ του. Ὁ σημερινὸς δικηγόρος τῆς Ἀλεξάνδρειας θᾶναι πάλι αὐριὸς πρῶτος πολεμιστὴς τῆς Ἀλήθειας.

ΚΙ ἈΛΛΟΣ

μᾶς ἦρθε ἀπ' τὴν Κῶ καὶ γυρεύει καὶ ἡ ἀφεντιά του μερτικό—ὁ κ. Γαρδίκας δηλ. κινουόριος ὀφρηγῆτης τῆς Φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιον, πὺν προχτές, πούκανε τὸ πρῶτο μάθημά του, σκυλόβρισε τοὺς δημοτικιστάδες καὶ τοὺς εἶπε «Ρυπαρὰ καὶ εἰδεχθῇ ἀνθρωπάκια».

Ὁ ὁμοφθαλμὸς Ἀπόλλωνας τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ὁ Μιστριώταγας, μαθὲς, ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια καὶ καταχάρηκε· γι' αὐτὸ μάλιστα, ὅταν τέλειωσε ὁ κ. Γαρδίκας τὸ λόγῳ του, τοῦσφιζε γκαρδιακά τὸ χέρι.

Ἐμεῖς θὰ παρακαλέτομε κανένα δικὸ μας «ρυπαρὸν καὶ εἰδεχθῇ ἀνθρωπάκιον» τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς νὰ μᾶς βρεῖ κανένα βερβαρισμὸ τοῦ κ. Γαρδίκας (γιατὶ δὲ γίνεται, θᾶναι πολλοὺς τέτοιους) νὰν τὸν κρεμάσουμε στὸ Βαρθολομαῖο. Εἶναι ἡ μόνη τιμωρὴ πὺν ταιριάζει στοὺς τέτοιους ῥήτορες.

τοῦ ἡλίου γλυκὸ κόκκινο ἔβαφε τὶς ράχες τοὺς. Ξεχωρίζαν τὰ νησιά βαθειὰ μετὰ τὸ χάος τοῦ οὐρανοῦ.

Ἦταν ἀραγμέναι σ' ἕνα γιὰλὸ ἡσυχῶ· ὡς τὴν ἔμμο ἀπλόνουνταν οἱ ἄσφρες ἀνθισμένες. Θὰ κινούσαν πάλι γιὰ τὰ δίχτυα, νὰ τὰ σηκώσουν.

—Πεταχτήτε γιὰ νερό, τοὺς εἶπε ὁ καπετάνιος.

—Τρέχα μιὰ στιγμὴ, Καμένε, εἶπε ὁ Σύρμος.

—Νὰ τὸ βαρέλι καὶ πῆγαινε ἂν ἔχεις ἔρεξη.

—Ἄλλη φορὰ πηγαίνω· τώρα κάνε μου τὸ χετῆρ· κ' ἐμένα.

—Δὲν πηγαίνω. Τί πᾶει νὰ πεῖ, νὰ σοῦ κῆνω τὸ χετῆρ;

—Ἄιντε, καμένε, νὰ χρεῖς τὸ Λενιὸ σου.

Πῆγε. Ὅταν γυρῆζε μετὰ τὸ βαρέλι, εἶδε πὺν γελοῦσε ὁ καπετάνιος.

—Μὰ μὴ νομίζετε τώρα πὺν πῆγα ἐπειδὴς μοῦπε γιὰ τὸ Λενιὸ; Αὐτὰ δὲν τ' ἀκούω ἐγὼ, νὰ τὰ βγάλετε ἀπ' τὸ νοῦ σας.

Πέρασε κάμποση ὥρα. Ὁ Καμένος φαίνονταν εὐχαριστημένος, γελοῦσε κρυφά.

—Καὶ θὰ τὸ πάρεις τώρα ἐσὺ τὸ Λενιὸ;

—Ναί, θὰ τὸ πάρω.

—Νὰ τὸ ἰδοῦμε.

—Τὸ κεφάλι μου σοῦ βάνω, ἂν δὲν τὸ πάρω.

ΤΗΝ

Ξαναπάθαι και να μας συμπαθάτε. Ο Γ. Περιπλοκάδης, λέει, που μας έστειλε τα δυο ξυπνότατα επιγραμμάτια για τον κ. Μυστικοζώνη (το ένα μάλιστα το δημοσίεψαν και οι «Αθήναι») και τα δυο πολύ όμορφα τραγούδια του Σεβνταλῆ (κοίταξε «Νουμά» 186, σελ. 7), ο κ. Γ. Περιπλοκάδης, λοιπόν που λέτε, είναι ο ίδιος «ο πρώην αξιωματικός και νυν φιλόσοφος» κ. Μυστικοζώνης ή Κουρούπης, και τα ποιήματα αυτά μας τᾶστειλε, λέει, για να ποδείξει πως δεν καταλαβαίνουμε τί μας γίνεται, αφού το κάθε ποίημα του Σεβνταλῆ κρύβει κι από μια άκροστιχίδα (ή μια, λέει, εἴταν δευτεροστιχίδα;) και ἡ ἄλλη κλιμακωτοστιχίδα (ἡ ἀράξαμε!) ἐναντίο μας. Φοβερό κι αυτό. Κι ο κ. Μυστικοζώνης το τελαλάει σε δυο στήλες του «Ἐμπρός» τῆς Κυριακῆς (φυλλ. 3359, σελ. 5) που σὰς τίς συσταίνουμε νὰ τις διαβάσετε για να δείτε πόσο κομικοί καταντούν οἱ φιλόσοφοι στὸν καιρὸ μας καὶ στὴν πατρίδα μας.

Ἐμείς το δηλώνουμε ἐδῶ μιὰ καὶ καλὴ πὼς τὰ δυο ἐπιγράμματα τοῦ Γ. Περιπλοκάδη - Δημητρακόπουλου - Κουρούπη - Μυστικοζώνη - Πολυβλακόπουλου κτλ, ἀπόστρατου ἀξιωματικοῦ, δαφνοστεφανωμένου ποιητῆ, φιλόσοφου κτλ. εἶναι ἐξυπνότατα, καὶ τὰ δυο τραγούδια τοῦ Σεβνταλῆ πολὺ ὁμορφα, καὶ πὼς ἂ μας στείλει κι ἄλλα τέτια θὰν τὰ δημοσιεύουμε μ' εὐχαρίστηση, ἀδιαφορώντας ἂ στέλνουνται ἀπὸ τὴν ἀφεντιά του κι ἂν ἔχουνε μέσα ἀκροστιχίδες, δευτεροστιχίδες, κλιμακωτοστιχίδες καὶ Δημητρακοπουλοστιχίδες ἀκόμα. Λίγο μας νοιάζει για ὅλ' αὐτὰ· τὸ μόνο που μας κάνει νὰ καμαρώνουμε εἶναι πὼς τὰ καταφέραμε νὰ κάνουμε μιὰ φορὰ καὶ τὸ Δημητρακόπουλο νὰ γράφει ἐξυπνα ποιήματα. «Ἐχει καιρὸν ὁ νέος», ποῦλεγε κι ὁ μακαρίτης ὁ Παράσχος, νὰ γράφει καὶ καλύτερα.

ΚΑΒΑΛΛΑΡΗΣ

Ευπνὼ κι ἄλοϊ καὶ τρισαλοὶ, δὲν τὴ θωρῶ σιμά μου.

Ὅρμῳ ἀπάνω στάτι μου νὰ βρῶ τὴ σαστικιά μου.

Παίρνω τοὺς κάμπους, τὰ βουνιά, τὰ πέλαγα, τίς

Ὅ δρόμος εἶν' ἀπέραντος κι ἀτέλειωτες οἱ ὁρὲς.

Ἀν τὴν ἀγνάντεψαν ῥωτῶ τοὺς λόγγους, τὰ ποτά-

μῶς στὴ σπηλιά τῆς καὶ ῥωτῶ καὶ τὴ γριά τὴ λά-

μια.

Ῥωτῶ τὰ οὐράνια τὰ ψηλά καὶ τῆς νυχτιᾶς τὰ στέρι,
τὴ λυπημένη τὴν ἱπὴ, τὴν πρόσχαρη τὴ φερν.

Καὶ μ' ἓνα στόμα ὅλα μου λὲν ἄλλον πὼς ἀγαπάει,
καὶ μιὰ νυχτιὰ πὼς μάθησε, πὼς ἐφυγε καὶ πᾶει..

Καὶ τρέχω, τρέχω ἀκούραστος καθάλα πᾶ στὸ μαῦρο
τὴ σαστικιά τὴν ἀπιστὴ νὰ βρῶ, τὸν κλέφτη νὰ βρῶ!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ*

Ὅμως κάθε σάρκα σὰν τὸ δικέφαλο μπορεῖ νὰ κοντίνει μὲ διὸ τρόπους. Ἡ μπορεῖ νὰ ζουλιχτεῖ καὶ τότες ὁ ὄγκος τῆς νὰ μικρύνει ὅπως τοῦ σφουγγαριοῦ, ἢ μπορεῖ ν' ἀλλάξει μορφή κι' ὄχι ὄγκο, χοντραίνοντας καθὼς κονταίνει, ἀπαράλλαχτα ὅπως ζουλώντας τίς διὸ ἄκρες μαλακοῦ κεριῦ τὸ κάνει πὶο κοντὸ καὶ χοντρό. Μ' ἀφτὸνε, μὲ τὸ δέφτερο δηλαδὴ τὸν τρόπο, μικραίνει τὸ ποντίκι· χοντραίνει κονταίνοντας, καὶ πὲς χοντραίνει τόσο ὅσο καὶ κονταίνει. Κι' ἀφτὸς εἶναι ὁ λόγος που, σὰν ἀγγίζεις βραχιόνι τὴν ὥρα που λυγρὴ, νιώθεις κάτι που ἀνεβαίνει. Νιώθεις τὸ δικέφαλο που χοντραίνει καθὼς κονταίνει για νὰ λυγίσει τὸ βραχιόνι.

Τὸ κοντεμα δὲν κρατεῖ αἰώνια. Ἀργὰ ἡ γλήγορα τὸ ποντίκι ξαναμακραίνει λιγναιώντας, κι' ἔτσι ξαναγυρίζει στὴν πρώτη του τὴ μορφή. Ὁ φυσικὸς τρόπος τοῦ ποντικιοῦ, ὁ τρόπος τῆς ἀνεργίας, εἶναι ὅτα βρίσκεται ξαπλωμένο. Τὸ μᾶζεμα εἶναι προσπάθεια που μοναχὰ πρόσκαιρα βαστά. Τὸ μᾶζεμα λυγρὸ τὸ βραχιόνι, κι' ὅσο τὸ ποντίκι μένει μαζεμένο, μένει καὶ τὸ βραχιόνι διπλωμένο· μὰ καθὼς μακραίνει τὸ ποντίκι, ξαπλώνεται πάλι τὸ βραχιόνι μὲ τὸ βᾶρος τοῦ χεριοῦ καὶ τῆς πῆχης, ἂ δὲ βρεθεῖ τίποτα ἀμυδρὸ νὰν τὸ σταματήσει.

Ὁ μαζεμὸς τοῦ ποντικιοῦ γίνεται μοναχὰ στὴν κοιλιά του, τὴν κανωμένη ἀπὸ ποντικένες κλωστές. Οἱ τένοντες δὲν κονταίνουν καθόλου· μάλιστα καὶ μακραίνουν ἂ θὲς λιγάκι, μὰ μοναχὰ πολὺ λίγο, ὅταν τὸ ποντίκι τοὺς τραβᾷ. Δουλιὰ τοὺς εἶναι νὰ πᾶν ὡς στὸ κόκκαλο τὸν τραβηγμὸ τοῦ ποντικιοῦ. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητο, παρὰ μοναχὰ βολικό. Ὅα μᾶς εἴταν ἄβολο νὰν τὰ καταφέρουμε δίχως τοὺς, ὄχι ὅμως κι' ἀδύνατο. Πὲς πὼς οἱ φαγνὲς κλωστές τοῦ δικέφαλου πηγαινάν ἀπὸ τὴν κουτάλα ὡς στὴν

*) Κοίταξε φύλλα 183, 184, 185 186 καὶ 187.

πῆχη· θὰ λυγῶσε τὸ βραχιόνι ὅπως καὶ πρὶν, μὰ φαντάσου τὸ ποντίκι νὰ φουσκώνει μέσα στὸν ἄγκωνα ἢ στὴν κορφή τοῦ ὤμου· καὶ στὰ διὸ τὰ μέρη θὰ μᾶς καταντοῦσε σημαντικὸς μπελᾶς. Ἐχοντας ὅμως τὸ φαγνὸ, δηλαδὴ τὸ ἀληθινὰ μαζέψιμο ποντικί, μέσα στὸ βραχιόνι, καὶ μοναχὰ πηγαινόντας τοὺς φιλοὺς τένοντες ὡς στὴν πῆχη καὶ στὸν ὦμο, κάνεις τὴ δουλιὰ σου πολὺ πὶο ἔφκολα καὶ βολικά.

Ἐτσι λοιπὸν ὡς ἐδῶ μάθαμε πὼς λυγίζει τὸ βραχιόνι.

17. Καὶ τώρα ἔρχεται τὸ ῥῶτημα: Τί ἀναγκάζει τὸ ποντίκι νὰ κονταίνει ἢ μαζέψει; Θέλησες που σάλεψες τὸ βραχιόνι σου, καὶ τὸ σάλεψες, καθὼς εἶδαμε, κάνοντας τὸ δικέφαλο νὰ μαζέψει. Ὅμως πὼς μὲ τὴ θέλησή σου μαζέψει ὁ δικέφαλος;

Ἀ μποροῦσες νὰ ζητάσεις τὸ βραχιόνι σου ὅπως ζητάσεις τοῦ κουνελιοῦ τὸ πόδι, θᾶβρισκες πὼς ὡς μέσα στὸ δικέφαλο πηγαινόντε μιὰ ἢ καὶ περισσότερες ἀπὸ τίς μαλακὲς ἐκείνες ἄσπρες κλωνές, που μᾶθαμε πρὶν καὶ που ξέρουμε πὼς εἶναι Νέβρα.

Ἀρτὰ τὰ νέβρα φαίνονται· σὰ νὰ τραβῶν ὡς μέσα στὸ δικέφαλο κι' ἐκεῖ νὰ χάνονται. Περιστὸ ν' ἀκολουθήσουμε τὸ δρόμο τοὺς πρὸς ἐκείνη τὴ γραμμὴ· μὰ παίρνοντας τὰ καταπὸδι ἀντίθετα, δηλαδὴ ἀνηφορικά τοῦ βραχιονιοῦ, θὰ βροῦμε πὼς σὲ λίγο τρίζουν ἄλλα παρόμοια νέβρα, καὶ πὼς οἱ διὸ σειρές, σὰν ἀνταμωθόντε, κάνουν πὶο παχιές καὶ χοντρές χορδές. Ἀφτὲς πάλι σμίζουν ἄλλες, κι' ἔτσι προχωρώντας θὰ φτάσουμε ἀρκετὰ χοντρούλους ἄσπρους νεβροκαρμούς, ὅπως τοὺς λένε, που περνώντας ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σφοντύλια, ἐκεῖ κάπου κοντὰ στὸ λαμπρὸ, μπαίνουνε στὸ σφοντυλικὸ ἀθλάκι, ὅπου κι' ἀνακατέβονται μὲ τὴ μαζὰ ἐκείνη τῆς νεβρίας οὐσίας που τὴν εἴπαμε ραχόσκονο.

Καὶ τί; τὰχα ἐπιρρεάζουν ἀρτὰ τὰ νέβρα τὸ λυγισμα τοῦ βραχιονιοῦ; Καὶ βέβαια, ἔτσι. Πὲς πὼς μπορεῖς ἐφκολα νὰ κόψεις τ' ἀπαλὰ τὰ νέβρα που πᾶνε στὸ δικέφαλο· τί θὰ γίνει; Ὅα βρεῖς πὼς χάνεις κάθε δύναμη νὰ λυγίσεις τὸ βραχιόνι σου ὅσο κι' ἂ θέλῃσεις, φουσκῶμα δὲ θὰ γίνει μέσα του. Ὁ δικέφαλος θὰ μένει ὁλότελα ἄργος, καὶ δὲ θὰ κοντίνει, δὲ θὰ μαζέψει ἀκούοντας τὴ θέλησή σου. Καὶ τοῦτο τί θὰ πῇ; Ἀποδείχνει πὼς, σὰ θέλεις νὰ λυγίσεις τὸ βραχιόνι σου, κάτι τι τρέχοντας τὰ νέβρα πηγαινέ ὡς στὸ δικέφαλο, καὶ πὼς τὸ κατεῖ ἀφτὸν ἀναγκάζει νὰ μαζέψει. Νὰ λοιπὸν, τὸ νέβρο εἶναι γιοφύρι ἀπὸ τὴ θέληση ὡς στὸ ποντίκι· κι' ἂν τὸ γιοφύρι σπᾶσει, ἡ θέληση δὲ μπορεῖ νὰ διαθεῖ πέρα ὡς στὸ ποντίκι. Ἀν πουθενὰ μεταξὺ οἱ ποντίκι καὶ ραχόσκονο κόψεις τὸ νέβρο που πᾶει, ἢ που κλάδι του πᾶνε, στὸ ποντίκι, καταστρέφεις τὴν θέληση τῆς συγκοινωνίας μὲ τὸ ποντίκι.

Τὸ ραχόσκονο, καθὼς εἶδαμε, εἶναι μᾶζα νεβρίας οὐσίας ξακολουθητικὴ τοῦ υιαλοῦ, ἀπ' ὅπου στέλνουνται γύρω ὅλα πὲς τὰ νέβρα τοῦ κορμιοῦ. Τὰ νέβρα που οἱ κλάδοι τῆς πᾶνε στὸ δικέφαλο

- Τί λές; παίζουμε;
- Μπορεῖ! σοῦχε στείλει ραβασάκια;
- Ὅα τίποτε δὲ μοῦστειλε!
- Τότε πὼς θὰ τὸ πάρεις, ψυριάρη;
- Δὲν ξέρω. Ὅα ἰδεῖς μοναχὰ, που θὰ τὸ πάρω.

Βρὲ εἰς, βρὲ; τίτιο κερτὶς θὰ σοῦ δώσουν εἰσένα; νὰ χαθεῖς.

Μὲ τὸ κουπὶ τῖναξε τὴ θάλασσα ἀπάνω του. Ἐκεῖνος τινάζεται μουρμουρίζοντα. Ὑστερα δὲ μίλησαν ὁ Καμένος ἀπόφρευε νὰ κοιτάξει τὸ Σύρμος στὰ μάτια. Μὰ τὸ βράδυ ὅταν ἔπρωγαν,

— Νὰ τὸ παλληκαρι, ἤθελε νὰ μᾶς δείρει κιόλα. Βρὲ παιδί μου Κωνσταντῆ, δὲ χρειάζονται τίτιες παλληκαριές, δὲν τὸ παίρνεις τὸ Λενιώ μὲ τέτια, θέλει ἄλλες παλληκαριές· νὰ καὶ ραβασάκια μοῦστειλε καὶ τῆς ἔστειλα....

— Ἀ! τώρα πλεῖα δὲν τὸ γλυτώνεις τὸ ζῦλο. Κυνηγῆθηκαν ψηλά κατὰ τὸ βουνό, ὕστερα στὴν ἄμμο, ὅσπου ἔπσαν καὶ οἱ δυὸ στὴ θάλασσα κι ἀπὲ ξαπλώθηκαν πάνω στὰ κλαδιά νὰ στεγνώσουν.

— Νὰ! ἀναψαν τὰ πυροφάνια, τοὺς εἶπε ὁ καπετάνιος. Σηκωθῆτε.

— Καημένε Κώστα, ἐμεῖς μαλόνουμε ἐδῶ κι ἄλλος τὰ φκιάνει στὸ χωριό.

— Ποιὸς τὰ φκιάνει; δὲ μοῦ λές ποιὸς τὰ φκιά-

νει; Αὐτὸ τὸ Λενιώ εἶναι για μένα, εἶναι δικό μου.

— Δικό σου εἶναι· ναι, ὅπως τὸ θέλεις. Δὼ ἔχουν ἄλλοι ἄμε κι ἄμε γύρευε ραβασάκια καί...

Ἀναψαν κι αὐτοὶ τὸ πυροφάνι. Ἐφξε ἡ στεργιὰ κόκκινη, ἐλαμψαν καὶ τὰ βαθιά τῆς θάλασσας· κοιμισμένα ψάρια σουπιές ἦσαν κάτω ἥσυχα, δὲν ἔβλεπαν τὸ καμάκι που κατέβαινε. Μὰ αὐτοὶ δὲν εἶχαν τὸ νοῦ τοὺς στὰ κουπιά καὶ τὸ καίει πηγαινέ· ποτ' ἐδῶ, ποτ' ἐκεῖ.

Μιὰ στιγμή που τοὺς ἀγριοκοίταξε ὁ καπετάνιος,

— Ἐ καπετάνιε, εἶπ' ὁ Σύρμος· Ἐμεῖς δὲ μονιάζουμε νὰ κάνουμε δουλειὰ κ' ἔτσι χάνεις καὶ σὺ ἄδικα τὸν καιρὸ σου. Δὲ μᾶς πᾶς πίσω στὸ χωριό;

— Τώρα τὴ δουλειὰ μας νὰ κοιτάζουμε, βρὲ παιδιά, ἢ στὸ χωριὸ νὰ πηγαινόμε;

— Ἐσὺ θὰ πᾶς, που θὰ πᾶς, εἶπε κι ὁ Καμένος. ἢ αὔριο, ἢ μεθαῦριο· λοιπὸν σῦρε μιὰ καὶ καλή, νὰ μᾶς ἀφίσεις ἐμᾶς τοὺς τεμπέληδες καὶ βρίσκεις ἄλλους ἀνθρώπους.

— Ἀς γίνει κ' ἔτσι! Ἰσάτε πανί, τραβάτε καὶ τὰ κουπιά.

Βαθεῖα χαράματα ἀράξαν στὸ λιμάνι. Σὲ λίγο ὁ Καμένος ἔτρεχε κατὰ τὸ χωριό. Ὁ Σύρμος ὅμως βγαίνοντας ὅζω εἶδε τὸ καίει τοῦ Ζάχου καὶ τὸ

λυπήθηκε, που θὰ τὸκκινε ὁ ἥλιος· πῆγε νὰ τὸ βρέξει.

— Σ' αὐτὸ, σκέφτονταν, κρέμεται ἡ περηφάνια τῆς Ζάχου καὶ ἡ προίκα τοῦ Λενιοῦ.

— Τώρα θὰ σαπίσει κι αὐτὸ μὲς τὸ λιμάνι. Αὐτὴ τὴ στιγμή κατέβαινε κι ὁ Ζάχος ἀπ' τὸ χωριό. Ἦθε σιμά, τὰ μάτια του ἦσαν θελωμένα.

— Τί για ταξίδι, μπάρμπα Στάθη;

— Ὅχι, για νὰ βρεῖω τὸ καίει κατέβηκα. Τώρα τᾶβρεξε εἰς.

— Τὸ βρέχω ἄκόμα.

— Πὼς τὰ περᾶσατε στὸ ταξίδι;

— Καλὰ.

— Πᾶμε τώρα νὰ πῶμε κανένα.

Μπήκαν σὲ μιὰ ταβέρνα.

— Ἐ τί χαμπάρια τώρα ἀπ' τὸ χωριό, μπάρμπα;

— Νὰ τί χαμπάρια· ὅπου νὰ πάω οἱ γαμπροὶ μὲ κυνηγᾶνε. Τί γελᾶς; δὲν τὸ πιστεύεις; Μπορῶ νὰ σοῦ πῶ, εἴκοσι μούκαναν λόγο. Ἀλλὰ νὰ μὴ γίνει λόγος πουθενά.

— Μπᾶ! ἐγὼ κιόλα;

— Κεῖνος ὁ Γιάννης, ξέρεις, — ὁ πατέρας του μᾶς κάνει τὸν ἄρχοντα — μὲ παρασεκέλιτε.

(Ἀκολουθεῖ) ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΓΩΜΕΝΟΣ